

Editor: Peter Lényi		14	defectele ascunse	30	sălile	46	căldura	62	ieșirea de incendiu	78	atelierul de biciclete	94	cărțile de vizită	110	grădina de pe terasă
Traducere din engleză: Adrian Ciubotaru		15	depozitul	31	întrebări pe care trebuie să ți le adresezi ție însuși	47	straturile istorice	63	ventilarea	79	bucătăria	95	cultura posterelor	111	terasă cu potențial
		16	etajul superior	32	sfat privind renovarea	48	relicve false	64	peretele verde	80	zgomotul	96	deschiderea	112	publicitatea de pe terasă
1	introducere	17	ambarcațiunea	33	sprijinul nonfinanciar pentru renovare	49	renovarea urmează competiției	65	asocierea	81	lumina	97	mizeria	113	grădina de pe acoperiș
2	fabricile de cultură	18	clădiri circulare	34	comunicarea unei viziuni arhitecturale	50	comitetul de renovare	66	producția industrială și culturală	82	barurile	98	accesul	114	acoperișul verde
3	dragostea pentru clădiri	19	spații cu potențial	35	mai întâi, acoperișul	51	furnizorul principal	67	muzeul viu	83	închirierea spațiului gol	99	frumusețea	115	agri-cultura
4	amplasarea	20	rezervorul de gaze	36	micșorarea încăperii	52	furnizarea de servicii	68	vremuri grele	84	prânzul ca modalitate de plată	100	intrarea	116	terenul de asfalt
5	ambii	21	stația de trenuri	37	compartimente provizorii	53	accesibilitatea	69	inaugurarea parțială	85	ghilda tâmplarilor	101	standuri pentru biciclete	117	spațiul deschis
6	vechi versus nou	22	studiouri în vagoane	38	separarea publicului vizitator de membrii echipei	54	singura clădire reconstruită	70	săli în aer liber	86	petrecerile aniversare acoperă cheltuielile de construcție	102	cele două fațade	118	vizibilitate și siguranță
7	iată cum se întâmplă de obicei	23	lada de bere	39	sala de spectacole îngustă	55	ușa de la intrare	71	muzeu, sală de spectacole, restaurant	87	carpete de la târg	103	galeria de fațade	119	dezvoltarea terenului
8	program în funcție de clădire	24	creșterea	40	galeria industrială	56	lobby-ul	72	uneltele	88	pelerine de ploaie pe gratis	104	fațada temporară	120	gardurile
9	când ne instalăm	25	relocarea	41	paravanul	57	vestiarul	73	macaraua	89	împrumutul	105	graffiti	121	terenul liber
10	fără granturi	26	greșeli	42	mobilier mobilă	58	conexiunile	74	atelierele de lucru	90	paharele reutilizabile	106	dialogul cu comunitatea graffiti	122	artă versus creativitate
11	parteneriatul public-privat	27	când va fi gata?	43	teatrul black box instant	59	infograficele	75	brutăria	91	toaletele	107	groapa	123	sfârșitul
12	edificiile protejate	28	think tank-ul	44	podeaua plană	60	legătura cu chiriașii	76	biblioteca rezistenței iraniene	92	lumina direcțională	108	pergola	124	credite
13	izgonirea stafiilor	29	fluxul	45	scaunul telescopic	61	panoul fotovoltaic	77	librăria	93	logoul	109	curtea	125	lista participanților

Manual de proiectare pentru centrele de cultură

1 introducere	42 móbila mobilă	84 prânzul ca modalitate de plată
2 fabricile de cultură	43 teatrul black box instant	85 ghilda tâmplarilor
3 dragostea pentru clădiri	44 podeaua plană	86 petrecerile aniversare acoperă cheltuielile de construcție
4 amplasarea	45 scaunul telescopic	87 carpete de la târg
5 ambiții	46 căldura	88 pelerine de ploaie pe gratis
6 vechi versus nou	47 straturile istorice	89 împrumutul
7 iată cum se întâmplă de obicei	48 relieve false	90 paharele reutilizabile
8 program în funcție de clădire	49 renovarea urmează competiției	91 toaletele
9 când ne instalăm	50 comitetul de renovare	92 lumina direcțională
10 fără granturi	51 furnizorul principal	93 logoul
11 parteneriatul public-privat	52 furnizarea de servicii	94 cărțile de vizită
12 edificiile protejate	53 accesibilitatea	95 cultura posterelor
13 izgonirea stafilor	54 singura clădire reconstruită	96 deschiderea
14 defectele ascunse	55 ușa de la intrare	97 mizeria
15 depozitul	56 lobby-ul	98 accesul
16 etajul superior	57 vestiarul	99 frumusețea
17 ambarcațiunea	58 conexiunile	100 intrarea
18 clădiri circulare	59 infograficele	101 standuri pentru biciclete
19 spații cu potențial	60 legătura cu chiriașii	102 cele două fațade
20 rezervorul de gaze	61 panoul fotovoltaic	103 galeria de fațade
21 stația de trenuri	62 ieșirea de incendiu	104 fațada temporară
22 studiouri în vagoane	63 ventilarea	105 graffiti
23 lada de bere	64 peretele verde	106 dialogul cu comunitatea graffiti
24 creșterea	65 asocierea	107 groapa
25 relocarea	66 producția industrială și culturală	108 pergola
26 greșeli	67 muzeul viu	109 curtea
27 când va fi gata?	68 vremuri grele	110 grădina de pe terasă
28 think tank-ul	69 inaugurarea parțială	111 terasă cu potențial
29 fluxul	70 săli în aer liber	112 publicitatea de pe terasă
30 sălile	71 muzeu, sală de spectacole, restaurant	113 grădina de pe acoperiș
31 întrebări pe care trebuie să ți le adresezi ție însuși	72 uneltele	114 acoperișul verde
32 sfat privind renovarea	73 macaraua	115 agri-cultura
33 sprijinul nonfinanciar pentru renovare	74 atelierele de lucru	116 terenul de asfalt
34 comunicarea unei viziuni arhitecturale	75 brutăria	117 spațiul deschis
35 mai întâi, acoperișul	76 biblioteca rezistenței iraniene	118 vizibilitate și siguranță
36 micșorarea încăperii	77 librăria	119 dezvoltarea terenului
37 compartimente provizorii	78 Atelierul de biciclete	120 gardurile
38 separarea publicului vizitator de membrii echipei	79 bucătăria	121 terenul liber
39 sala de spectacole îngustă	80 zgomotul	122 artă versus creativitate
40 galeria industrială	81 lumina	123 sfârșitul
41 paravanul	82 barurile	124 credite
	83 închirierea spațiului gol	125 lista participanților

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Cartea este tradusă și publicată cu sprijinul Programului Cultură și Creativitate al Programului UE-Parteneriatul Estic.

Conținutul acestei cărți nu reflectă opinia oficială a Uniunii Europene. Autorul poartă întreaga răspundere pentru informațiile și părerile exprimate în carte.

Programul este implementat de un consorțiu condus de Consiliul Britanic, în parteneriat cu Fundația Soros-Moldova, Centrul Național pentru Cultură al Poloniei și Goethe Institut.

Programul este finanțat din fondurile Uniunii Europene.

1 | introducere

Proiectarea spațiului în care locuim este un proces continuu. El rezultă din străduința noastră de a deveni mai buni, mai agili, dar și de a reacționa la modul în care evoluează societatea și necesitățile acesteia.

În centrele culturale membre ale Trans Europe Halles, designul este strâns legat de celelalte activități culturale ce se desfășoară acolo. Nu vorbim aici doar despre rezultate. Punctele sale forte rezidă mai ales în procesele de creare și utilizare ulterioară. Designul arhitectural (precum și planificarea urbană) și programele de artă/ cultură se condiționează reciproc. Aceasta fiind și marea deosebire a centrelor pomenite mai sus de marile instituții publice.

Nu ne referim la fațade, la proporțiile sculpturale și la volumele de investiții. Partea interesantă constă în legătura strânsă dintre programe, activități, angajați, artiști și publicul acestora. Soluțiile care funcționează în lumea centrelor culturale sunt deseori ignorate în celelalte domenii. Ele rezultă din confruntarea creatoare între arhitecți, designeri, artiști, manageri, voluntari, studenți, tehnicieni, publicul vizitator și vecini.

Cartea este o colecție de experiențe personale, observații, opinii și păreri privind centrele culturale. Ea cuprinde exemple, istorii, scheme, planuri și diagrame. Volumul poate fi citit ca

o enciclopedie, ca un ghid, ca un manual sau ca un jurnal personal. Este dedicat centrelor existente și celor care urmează să apară. Arhitecților și nearhitecților. Studiul s-a focalizat pe revelarea și definirea unor proiecte și soluții arhitecturale recente, de la proiectele mici și puțin costisitoare, realizate timp de o săptămână, la procesele de lungă durată, pe examinarea nevoilor cu care se confruntă centrele culturale, a contextului în care acestea apar, dar și pe soluționarea problemelor.

Mi-am început studiul pe la sfârșitul anului 2011. Primul centru pe care l-am vizitat a fost Bakelitstudio din Budapesta, în mai 2012, ultimul – Village Underground, în decembrie 2013.

Am încercat să redau ce am văzut și auzit, într-o manieră cât mai autentică. Nu mi-am dorit să procedez ca un arhitect sau ca un critic ce ar putea da sfaturi. Mai curând, m-am străduit să adun, în afara oricăror pretenții, momentele pe care le-am considerat extraordinare și pe care le-am reprodus, de cele mai multe ori, prin mărturiile autorilor înșiși. Informația este prezentată sumar, chiar brut, fără nimic de prisos. Mijlocul de redare a informației este, uneori, imaginea, alteori – textul. Am vrut să interpretez lumea așa cum am văzut-o – fără stilizare și cu un minim de comentarii

personale – pentru a nu restrânge cumva câmpul interpretărilor și aplicărilor posibile.

M-am ales cu 123 de istorii culese din 30 de centre. Laolaltă, acestea formează un mozaic, o bază informațională pe care eu, ca arhitect, mi-aș dori să o consider drept punct de pornire al activităților desfășurate în mediul cultural independent.

Vreau să mulțumesc tuturor celor care au contribuit, într-un fel sau altul, la procesul de creare a acestei cărți: colaboratorii mei, consultanții, respondenții, întreaga rețea Trans Europe Halles, îndeosebi centrul Žilina-Záriečie.

Peter Lényi

Peter Lényi și-a obținut diploma de arhitect la Universitatea Slovacă de Tehnologie. Actualmente, conduce un studiou în care lucrează 20-21 de arhitecți, cu sediul în Bratislava.

2 | fabricile de cultură

De la fondarea Tans Europe Halles (TEH) s-a făcut o asociere constantă cu vechile hale industriale. Chiar și azi, criteriile de aderare la TEH stipulează că centrele trebuie „să provină din patrimoniul comercial și industrial”.

Este clar că tinerii activiști și artiștii se stabilesc în aceste clădiri vechi sau le pot arenda cu ușurință deoarece sunt abandonate sau ieftine; mai greu de înțeles este, probabil, ce i-ar putea atrage în aceste spații în afară de necesitate? Ocuparea unor depozite jefuite, reci și disfuncționale ar putea părea o soluție evidentă în lipsa altor opțiuni, dar, cu certitudine, o clădire confortabilă, nouă și funcțională ar fi mult mai preferabilă, dacă se ivește ocazia. De ce să-ți faci atunci din aceasta un principiu?

E posibil ca răspunsul la această întrebare să se găsească în istoria acestor locuri. Moștenirea noastră industrială reflectă, de asemenea, istoria comunității locale și, prin asociere, evoluțiile acesteia. O bună parte din originile noastre se află în revoluția industrială, în fabrici și antrepozite, în magazine și mori, în unități de producție și distribuire în masă. Anume aici, în și în preajma acestor spații oamenii și-au trăit viețile, au luptat pentru și au construit o societate: temelie. De aici au pornit orașele noastre moderne, modelate de efortul, îndemânarea, ingenuitatea și creativitatea oamenilor

muncii. Aici, s-au forjat principiile mișcării muncitorești și tot aici au fost promovate ideile de egalitate, solidaritate și ale colaborării internaționale.

De asemenea, în jurul acestor spații industriale au evoluat viețile culturale și sociale ale muncitorilor și familiilor lor, ghidați de nevoia fundamentală umană de expresie individuală și comunitară, oameni care au creat cartiere în vecinătate și au conferit un farmec aparte locurilor. Într-un răstimp de aproape două secole, cartierele au crescut în preajma clădirilor industriale și această relație este înscrisă în ADN-ul orașelor și locuitorilor lor.

Pe măsură ce în Europa anilor 1960-1970 apunea era marilor uzine și fabrici, clădirile epocii industriale se goleau. Totuși, aceste locuri par să atragă noi generații care au alte idei la dispoziție. Nu este întâmplător faptul că ceea ce ar putea fi considerat drept prima tranziție simbolică de la vechi la nou s-a numit The Factory (Fabrica). Este vorba, bineînțeles, despre studioul lui Andy Warhol, fondat în 1962 pe East 47th Street, nr. 231, în Manhattan. Dacă privești fotografiile din epocă ale New Yorkului, observi arhitectura caracteristică celor mai multe centre de artă și, deopotrivă, de cultură care ocupaseră clădirile industriale: ziduri de cărămidă, feronerie, conducte de

suprafață, boxe și o sumedenie de piloni de susținere. Warhol își trăgea obârșia dintr-o familie de muncitori, ceea ce sugerează că, pentru a-i venera pe strămoși, căutăm integritatea și chiar noblețea în munca onestă.

Pe tot întinsul Europei, începând din anii 1960, ideea potrivit căreia cultura nu era rezervată doar claselor conducătoare și că fiecare om avea același drept la expresie culturală a fost promovată cu și mai multă vigoare de noile mișcări tinerești. Aceasta a însemnat, de asemenea, găsirea unor locuri unde ideea putea fi făcută manifestă, mai ales că „establishmentul” nu era dispus să le ofere „revoluționarilor” accesul în palatele lor de cultură. Spațiile industriale abandonate au revenit, astfel, în serviciul comunității, doar că într-o altă calitate, ca fabrici de cultură. Noile forme de muzică, dans, teatru, artă vizuală și, de fapt, orice inovație care însemna schimbare și libertate au umplut fostele hale industriale. De la contracultură la punk, de la comune la eco-colective, de la centre comunitare la așezări anarhiste, această reabilitare a patrimoniului nostru industrial continuă. După căderea Cortinei de Fier în 1989, vechile spații industriale din Estul Europei au oferit un peisaj cu totul nou, multe dintre acestea trecând acum prin transformări asemănătoare celor prin care au trecut și clădirile din Vest.

Trans Europe Halles a recunoscut și îmbrățișat această tendință din clipa înființării sale; membrii inițiali ai TEH se adăposteau ei înșiși în hale comerciale abandonate, în uzine vechi ș.a.m.d. Pionierii noilor mișcări culturale au protejat, de asemenea, aceste spații industriale și au promovat ideea conservării lor în timp. Moștenirea dată îi reprezintă pe oamenii care au construit societatea noastră de azi. În cinstea lor nu s-au înălțat monumente, dar aceste fabrici, în care și-au clădit prosperitatea și un viitor mai bun pentru generațiile următoare, le reprezintă spiritul. Există un nu știu ce îmbietor în toate aceste construcții, fie o formă simplă și frumoasă precum fosta fabrică de unt, ocupată acum de centrul Mejeriet in Lund (Suedia), fie uzina de cabluri Kaapelitehdas, vastă ca o catedrală, unde se fabricau, pe vremuri, cabluri Nokia pentru comunicarea transatlantică – toate prezintă o cu totul altă istorie, istoria nepovestită a unor oameni urmați de noi generații ce continuă lupta pentru o cultură nonierarhică.

Toate aceste centre de artă sau de cultură și toate aceste clădiri vechi le poți găsi în întreaga Europă. Du-te și le descoperă!

Sandy Fitzgerald

3 | dragostea pentru clădiri

Relația dintre oameni și locul în care aceștia muncesc poate fi resimțită și din afară.

„Am utilizat aceste clădiri înainte de renovare. Le-am iubit așa cum erau: ușor dezolante, dar cu o nuanță foarte specială, postindustrială în ele. Acolo s-au organizat festivaluri, s-au montat spectacole de teatru și de dans, s-au proiectat filme, s-au organizat workshopuri, conferințe și multe-multe alte evenimente. Edificiile trebuiau totuși să fie renovate, deoarece, într-o zi, s-ar fi prăbușit pur și simplu.

Înainte ca să-și facă apariția echipamentele grele, am organizat o «petrecere de adio», la care i-am invitat pe prietenii noștri, pe parteneri și spectatori. A fost un moment foarte înduioșător. Rătăceam prin încăperi, atingeam cărămizile, fericiți că ne vom «reînnoi», dar, în același timp, sperând că ceea ce era «vechi» va fi în continuare vizibil. Și, după cum puteți vedea, am reușit! Renovarea a fost realizată cu mare atenție pentru detalii.”

Agata Etmanowicz

4 | amplasarea

Centrul cultural se află într-un oraș sau într-un sat?

Este el situat în centrul orașului sau în suburbii?

Reprezintă o clădire solitară sau e parte a unui complex?

Village Underground, Londra, 15 000 000 de locuitori (zona metropolitană)

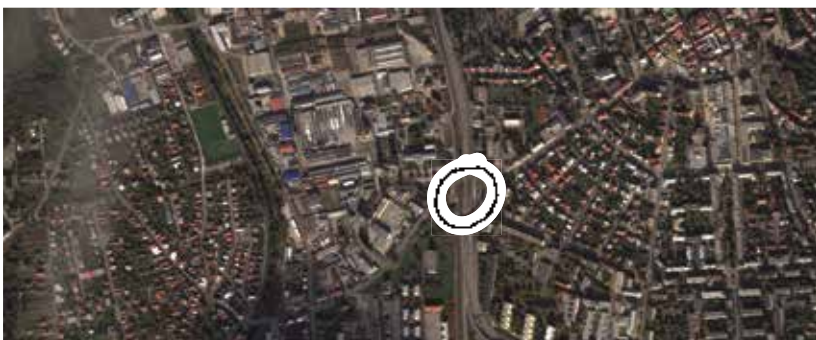
Antic Teatre, Barcelona, 5 300 000 de locuitori (zona metropolitană)

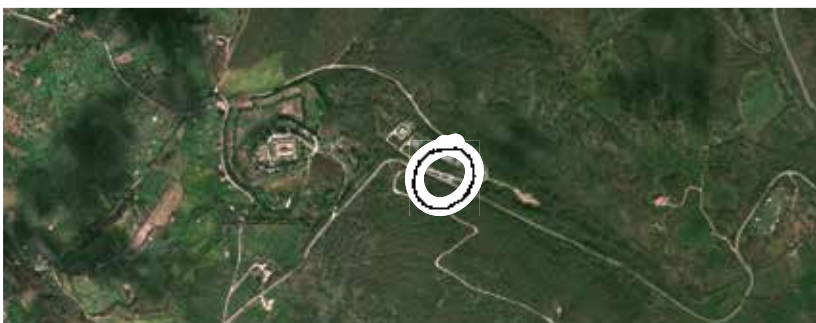
Röda Sten Konsthall, Göteborg, 522 000 de locuitori

Moritzbastei, Leipzig, 521 000 de locuitori

Stanica Zilina-Záriečie, Zilina, 82 000 de locuitori

OZU, Monteleone Sabino, 1 257 de locuitori

Not Quite, Fengersfors, 345 de locuitori

5 | ambiții

Este aproape imposibil să-ți imaginezi că așa ceva ar fi cu putință, de aceea este exemplul perfect de ambiție maximă.

Lemmit Kaplinski ne arată un imobil imens și abandonat. Ne plimbăm prin mai multe clădiri, ultima prezentând, aparent, cea mai mare provocare.

Se află la cea mai mare distanță de intrarea în imobil, fiind spațiul cel mai mare, cel mai avariat și necesitând cea mai mare investiție. Te inspiră, totuși, grație abilității sale de a devora tot timpul și toți banii pe care cineva dorește să i le dedice pentru a-i conferi strălucire.

6 **vechi versus nou**

Verkatēdas, Hämeenlinna

A38, Budapesta

Melkweg, Amsterdam

Menų spaustuvė, Vilnius

Rōda Sten konsthall, Göteborg

7 | **iată cum se întâmplă de obicei**

„Oamenii se adună împreună pentru că sunt amici. Urmăresc aceleași scopuri, aceleași interese, de aceea se apucă de proiecte mai mari și, în cele din urmă, au nevoie de o organizație.

Organizația noastră nu a fost o excepție; ea a fost creată de prieteni care sprijineau munca de creație. Pe vremea când eram un artist vizual activ, prietenii mei erau poeții, scriitorii, regizorii și criticii de artă. Ne întruneam, desigur, la un pahar de vin, la petreceri comune, la prezentări de carte, la inaugurarea expozițiilor. Apoi, după petreceri, urmau discuții despre ce este important în artă, despre proiectele pe care le-am putea susține și despre ceea ce ne-ar mai trebui ca să făurim un spațiu pentru oamenii de creație.

Pas cu pas, am înființat o organizație în studioul meu de artă. Mai apoi, l-am transformat într-o sală de expoziții. Pe urmă, acesta a devenit un spațiu public pentru diverse evenimente artistice, nu numai pentru artele vizuale. Am descoperit că avem vizitatori și prieteni care vin la evenimentele noastre și că erau peste o sută de inși care nu mai încăpeau într-un spațiu atât de mic și care acum e locul unde se află biroul organizației noastre. Și mai târziu, ne-am dat seama că era realmente necesar să creăm un spațiu mai mare pentru a realiza toate aceste proiecte.”

Dzintars Zilgalvis

8 | program în funcție de clădire

Pe de o parte, o constrângere, pe de altă parte, o caracteristică unică.

„Este o clădire cu adevărat mare – 1 400 de metri pătrați, dar spațiul este împărțit într-o mulțime de încăperi mici. Ne-am dori să avem mai multă lume într-o singură încăpere. Per ansamblu, putem găzdui circa 1 200 de persoane, dar nu într-o singură încăpere.

E ceva unic în felul său – putem organiza diferite evenimente. Într-o încăpere, se poate desfășura un spectacol de teatru, în a doua – un concert de muzică, în a treia – lecturi. Pe de o parte, faptul acesta este un avantaj, iar pe de altă parte, este o dificultate, întrucât suntem constrânși să organizăm concerte pentru cel mult 300 de persoane.

Găzduim evenimente care utilizează întreaga clădire. Poți să faci un tur al clădirii și, într-o singură noapte, să dansezi fie pe muzică rock, fie pe muzică techno; e ca la un festival mic. Dacă ești în camera unde se dă muzică electronică, nu poți auzi nimic de la etajul unde se cântă heavy metal. Încăperile sunt separate complet, dar poți să treci cu ușurință la celălalt nivel și să vezi ce se ascultă acolo. Pereții sunt făcuți din piatră, având o grosime de trei metri.

Nu avem posibilitatea de a schimba construcția principală pentru a lărgi spațiile existente. Provocarea noastră este de a folosi spațiul pe care îl deținem într-un mod inteligent și de a ne structura programul în funcție de ceea ce ne oferă clădirea.

Nu poți modifica clădirea pentru program; va trebui să modifice programul pentru clădire.”

Torsten Reitler

9 | când ne instalăm

Totul a fost declanșat de senzația că dreptul la spațiu era amenințat.

„La început, exista o rețea formată din diverse tipuri de organizații, în special culturale, și artiști – muzicieni, pictori – care încercau să se asigure că vor dispune, pe viitor, de câteva centre de creație în oraș. Intenția lor a fost de a transforma Pekarna într-un astfel de centru. Se întâmpla în '92.

Un studiou de arhitectură a întocmit un plan de proiect care s-a dovedit a fi suficient pentru a începe procesul de renovare. Dar acesta s-a blocat curând, deoarece, pe atunci, viața politică era foarte agitată și scopul principal era de a construi poduri și nu centre culturale, adică ceva mult mai important din punct de vedere politic.

În '94, am observat niște tipi în complex – cu mașini foarte scumpe –, măsurând locul. Cineva i-a văzut și ne-a avertizat. Acesta a fost principalul motiv pentru care [am dorit] să ne instalăm imediat [acolo]. Am vrut să protejăm această clădire, să ne asigurăm că va servi scopului pentru care a fost concepută.”

Borut Wenzel

10 | fără granturi

„«Fabrika» plătește și produce ea însăși conținut cultural. Nu beneficiem de finanțare și nici de sponsori. «Fabrika» noastră este un centru-umbrelă – avem locatari, le livrăm spații, iar ei achită chiria. Chiria este modestă, e ca un fel de rabat pentru industriile creative. Acești bani sunt mai mult sau mai puțin destui pentru a plăti salariile și taxele, pentru a ne renova clădirile și aranja sau produce expoziții. Prin urmare, suntem completamente independenți și nu avem parte de niciun fel de sprijin financiar.

Îmi este mult mai ușor să iau decizii privind banii și să fac ceva pentru a câștiga acești bani eu însămi, decât să completez mii de cereri de finanțare, cerșind bani de la cineva. Cred cu adevărat că, dacă ar trebui să aleg între a face ceva eu însămi timp de zece ore pe zi pentru a câștiga niște bani sau a cheltui aceleași zece ore completând formulare pentru obținerea unor granturi, aș prefera cu certitudine prima variantă. Acesta este principiul sacrosanct al golanilor în Europa – Do it yourself! (Fă-o singur!) – DIY. Știu că ar trebui să completez mii de formulare pentru a obține un grant și apoi să scriu tot atâtea mii de rapoarte despre cum am cheltuit acești bani, iar pentru mine aceasta ar fi o problemă.”

Asya Filippova

11 | **parteneriatul public-privat**

*Formele de autoguvernare adaptate din sectorul noncultural
oferă noi posibilități de finanțare.*

„Ne bazuim pe parteneriatul public-privat. Fabryka a fost creată pe baza acordului între două ONG-uri (Teatrul Chorea și Centrul de Artă Łódź) și Primăria orașului Łódź. Suntem înregistrați ca organizație municipală.

Banii pentru înființarea Art_Inkubator au provenit din fondurile structurale UE. Partea interesantă este că acel grant nu a venit din tranșele predestinate culturii, patrimoniului sau turismului, ci din fondurile care aveau ca scop consolidarea antreprenoriatului. Cealaltă jumătate a finanțării a fost oferită de Primăria orașului Łódź. Fabryka a trebuit să regândească, să reorganizeze și să dezvolte noi funcții pentru a deveni o afacere. A fost o experiență unică. Și nu a fost una ușoară. Procesul a presupus convingerea autorităților de a investi puțină încredere (și o grămadă de bani!) în noul model. În practică, aceasta a însemnat și o schimbare a atitudinii față de sectorul creativ: de la „vânătorii de granturi” la cei care produc valoare economică și socială. A fost greu, dar, după cum vedeți, posibil.”

Agata Etmanowicz

12 | **edificiile protejate**

Dincolo de unele avantaje, statutul de monument istoric comportă și o mulțime de obligații.

Moritzbastei este o fortăreață medievală
– ultima parte rămasă din vechiul zid
al cetății din Leipzig, construit în 1551-
1553. Din 1982, acesta servește drept
centru cultural.

Timp de 150 de ani, zidul a funcționat
ca temelie pentru o școală construită
deasupra.

„Moritzbastei era plin de pământ, nu
fusesse folosit ca edificiu, nimeni nu
știa ce să facă cu el. A fost reconstruit
în anii '70, iar renovarea a început,
literalmente, prin dezgroparea sa din
pământ.

Ne-am confruntat înșă și cu unele
restricții: dispunem de o sală de
concerte cu o acustică foarte proastă
– e ca o grotă, e o încăpere construită
în secolul al XVI-lea. Pe vremuri, sala
aceasta îi adăpostea pe soldați. Este
foarte greu să obții un sunet de calitate
acolo. De aceea, vrem să facem unele
îmbunătățiri – dar, în cazul în care
vom folosi o structură textilă ori alte
materiale pentru o acustică mai bună,
vom acoperi arhitectura originală, iar
acest lucru nu este posibil. Pentru noi, e
o provocare, încercăm să experimentăm
cu amenajări temporare precum stofele
și lemnul, pentru a ameliora sunetul.”

Torsten Reitler

13 | izgonirea stafiilor

Dacă locul a devenit, istoric, simbolul a ceva negativ, trebuie să rămânem fermi pe poziții, să ne facem auziți și să o luăm de la capăt.

„UFA a fost cea mai importantă companie de film din Germania înaintea, în timpul și după cel de-al Doilea Război Mondial. Propaganda nazistă a fost produsă aici, în această fabrică. Când am aflat acest lucru, ne-am întrebat: «Ce facem cu această moștenire?»

În Berlinul de Vest, dar și în multe alte locuri, exista tendința de a distruge toate clădirile ce le aminteau oamenilor de o istorie pe care cu toții vor să o dea uitării o dată și pentru totdeauna.

Instalându-ne în aceste clădiri, le-am salvat. Am discutat o vreme problema dată și după aceasta ne-am decis să facem pasul următor: am organizat o ceremonie exorcistă, un ritual de vindecare, alungând din clădire toate fantomele fostei UFA și invitând spirite pozitive. Am insuflat astfel o a doua viață în edificiile UFA și le-am umplut cu idei noi și creativitate.

Din acel moment, totul a fost ok pentru noi și am produs alte forme de artă acolo.”

Sigrid Niemer

14 | defectele ascunse

Chiar și utilizarea unei clădiri aproape noi nu exclude posibile defecte ascunse, rămase după chiriașii precedenți.

„Acest loc a fost construit în anii '80. Se presupunea că va fi un atelier tipografic. A fost deschis timp de șase luni și după aceea închis din cauză că era prea izolat. Străzile erau prea înguste pentru camioanele care aduceau hârtia.

După aceea, s-a deschis o fabrică de bomboane care a funcționat timp de patru ani. Intenția era de a produce bomboane, dar s-au limitat doar la ambalarea acestora. Uneori, erau ambalate și bomboane prea vechi ca să mai poată fi vândute. Locul aparține comunității locale. Aceasta a reușit să scape de fabrică, dar halele au rămas pline cu tot felul de lucruri. Tone de bomboane vechi, pretutindeni... circa 18 tone! Le-a luat doi ani să repare și să golească spațiul de aceste deșeuri.

A trebuit să săpăm de jur-împrejurul clădirii ca să găsim temeliile, și am descoperit că fundamentul nu a fost construit în conformitate cu proiectul inițial. În timp ce executam lucrări la structura de rezistență, am descoperit o mulțime de alte chestii făcute de mântuială. De exemplu, geamuri care nu se închideau.

De asemenea, fabrica ar fi trebuit să aibă și o bucătărie. În loc de bucătărie,

am găsit țevi de apă ieșind din pereți. Ne-am zis: perfect, putem instala o chiuveță acolo. După ce am încheiat toate lucrările necesare, am aflat că țeava de apă era una falsă! Nu ducea nicăieri. Era doar un capăt de conductă care se termina într-un zid.

De ce au trebuit oamenii să construiască o fabrică aici, la dracu-n praznic? Fără temelii? E simplu: existau niște bani publici pentru construirea unor facilități industriale în munți, probabil pentru finanțarea unor activități noi. Astfel, au decis să construiască fabrica asta, au furat bani din construcție, și iată rezultatul.”

Paola Simoni

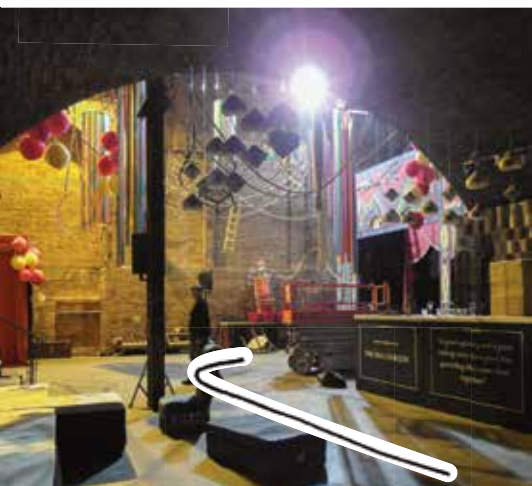
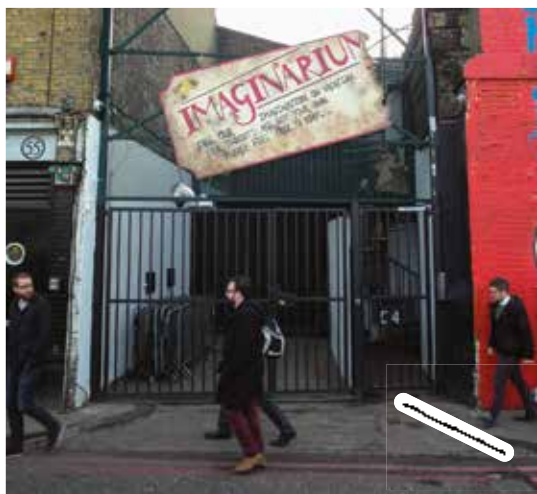
15 | depozitul

Un depozit = mult spațiu.

Tavane înalte, acces bun dinspre ambele străzi, încăperi spațioase, potrivite pentru amenajarea unui lobby, instalarea toaletelor, crearea unui bar și a unui spațiu de stocare.

Suprafețe dure cu reverberații acustice mari, dar și un acoperiș cu unele neajunsuri tehnice, toate ajustabile însă.

Teren perfect pentru un public numeros.

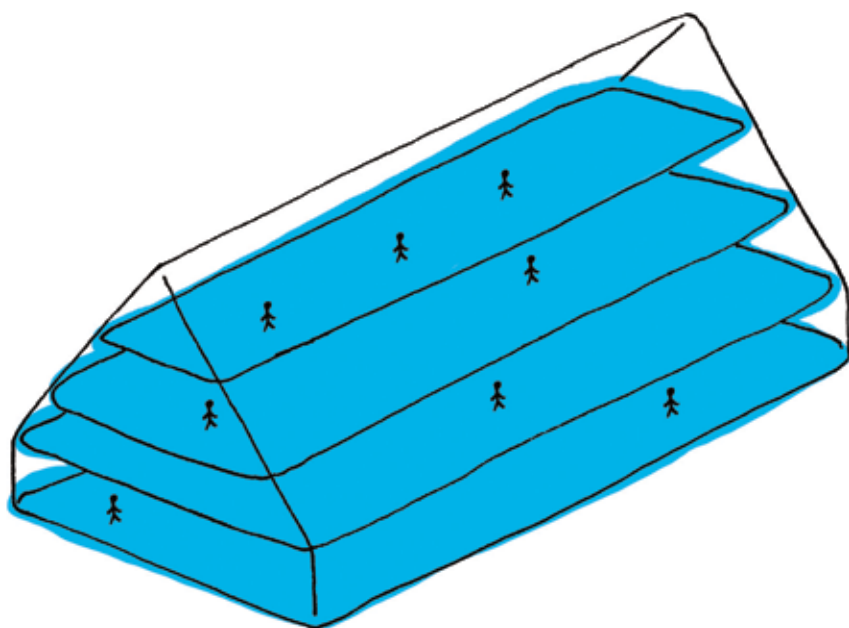
16 | etajul superior

Orice dezavantaj pe care îl prezintă un spațiu și care îl face mai greu de utilizat în comparație cu altele reduce interesul pentru acesta și, prin urmare, îi reduce și valoarea de piață. Asume în acel moment el devine interesant pentru noi.

Bakelit MAC se află în centrul unui complex imens, împrejmuț cu un gard înalt și care dispune de o recepție funcțională, de ateliere în vecinătate și de magazine care vând materiale de construcție.

În 1999, Márton Bauer, proprietarul Bakelit MAC, a procurat 1 600 de metri pătrați de spații situate la ultimul nivel al fabricii. Acum, el dispune de 2 200 de metri pătrați. Unde a fost posibil (acolo unde le permitea construcția), cei de la Bakelit MAC au împărțit spațiile în mai multe nivele. Au construit un nou etaj, de trei metri înălțime, și, astfel, au mărit spațiul de lucru. Chiar și azi mai rămân încăperi unde aceste restructurări sunt cu puțință. Tavanul deasupra bucătăriei, unde se prepară gustările, este inutil de înalt. Curând, va fi dat jos și reconstruit, la o înălțime mai mică. Aceasta va lărgi spațiul deasupra bucătăriei și îl va face destul de înalt pentru a putea găzdui un birou.

În momentul procurării, etajul superior era mai ieftin decât parterul din cauza accesului complicat. Problema accesului pentru persoane, echipamente, butoaie de bere, canapele și scaune cu roțile a fost rezolvată prin instalarea unui lift gigantic lângă intrarea principală.

17 | ambarcațiunea

Arenda pe malul râurilor este scumpă, spațiile arendate fiind, de regulă, cele mai bune din oraș. Ideea de a crea un centru cultural pe o corabie pare a fi destul de eficientă.

Ideea are un clar avantaj competitiv față de toate celelalte – toată lumea se află pe uscat, pe când tu ești pe o navă. Nava este un simbol puternic. Chiar și atunci când e bine ancorată, are aerul de explorare și aventură; când e legănată de valuri, puntea se clatină puțin și atmosfera inspiră curaj și noutate.

A38 este numele de azi al ambarcațiunii. „A” vine de la „Artiomovsk”, denumirea prototipului navei, iar „38” reprezintă numărul de serie al acesteia. La origine, nava ucraineană A38 transporta piatră. În locul fostei cale principale se află acum o sală de concerte, unde se cântă muzică rock.

Arhitecților le-au trebuit trei ani ca să proiecteze centrul cultural de pe navă. Aceasta a fost reparată în docurile din Komárno; în Budapesta, s-a renovat interiorul și s-au instalat echipamentele tehnice, lucrări ce s-au executat timp de numai trei luni de zile. Inaugurarea a avut loc pe 30 aprilie 2003. Investiția inițială de trei milioane de euro a fost recuperată în șase-șapte ani. Aceasta le-a îngăduit proprietarilor să construiască o a

doua navă, de această dată, una complet nouă, care este ancorată în prezent alături de corabia originală. Amplasarea navei a fost aleasă foarte pragmatic. Nu este vorba aici de priveliști, peisaje ori de partea boemă a orașului. Prioritară este vecinătatea cu centrul istoric al orașului, care e protejat de UNESCO și e mărginit de Podul Petőfi. Nava este ancorată la numai 135 de metri de pod.

Grație unui proiect bun și unei finanțări suficiente, dar și entuziasmului, a fost posibilă amenajarea a cinci baruri complete, a două terase pe puntea exterioară și a unei săli de concerte (sistemul „casă în casă”), cu o capacitate totală de 700 de persoane. Nava aceasta are o acustică excelentă, un restaurant, o galerie, un studiou de înregistrări audio și mai multe birouri.

18 | clădiri circulare

Planul unui etaj circular, cu structuri tehnice distribuite egal, permite o configurație versatilă.

„Aici ai putea monta tot ce-ți dorești. Scenele urcă și coboară, poți avea cortine negre, le poți trage când dorești și face spectacole de teatru experimentale de tip «black box»”.

Federica Rocchi

Infrastructura teatrală, care se află la același nivel, dar deasupra întregului spațiu interior, permite o variabilitate mai mare a configurației spațiale. Luminile pot fi instalate oriunde, spațiul poate fi împărțit. Scena se poate afla în centru, cu spectatori așezați în jurul său, ori invers. Scena poate fi situată pe un podium cu publicul în față, ori viceversa.

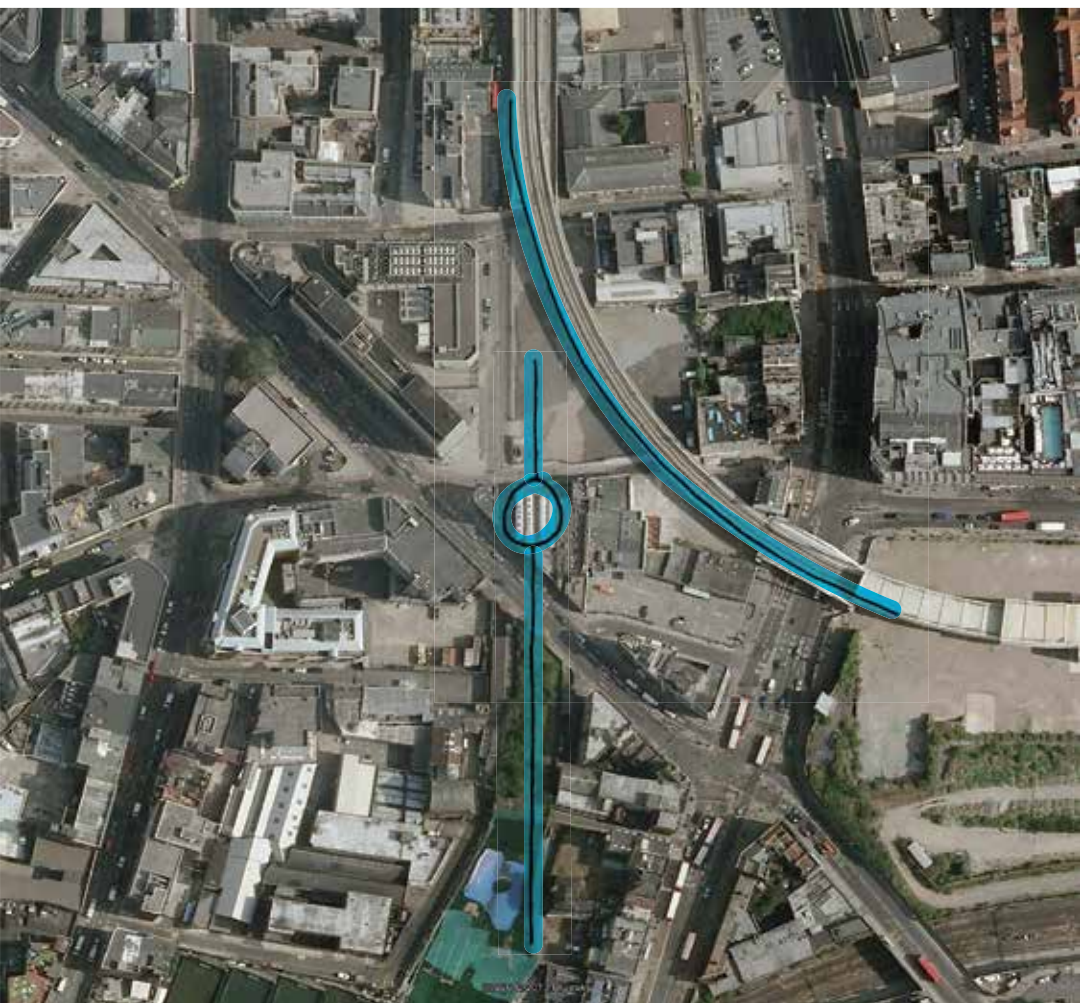

19 | spații cu potențial

În fiecare zi trecem pe lângă spații ideale pentru un centru cultural pe care noi însă nu le vedem. Când cineva ne arată cum se poate face aceasta, totul devine dintr-odată atât de evident!

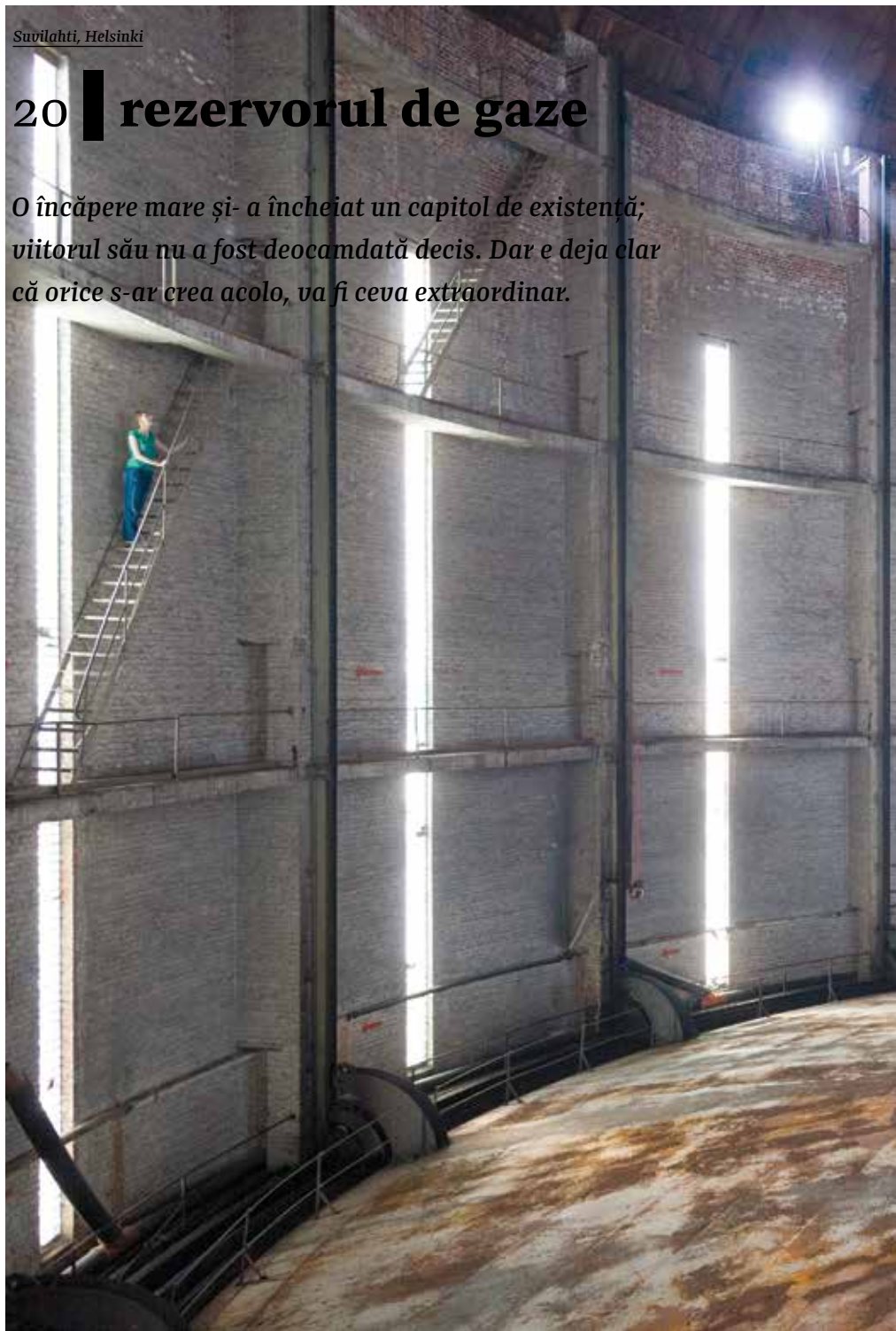
Totul este mai intens și mai scump în centrul orașului. Acolo e cea mai mare ofertă și cea mai mare cerere, cele mai scumpe terenuri și cea mai mare chirie. Village Underground a tras lozul câștigător atunci când și-a ales reședința – centrul Londrei – grație abilității celor de la Auro Foxcroft, care au văzut un mare potențial în crearea unui spațiu fezabil acolo unde nimeni altcineva nu întrezărise această posibilitate.

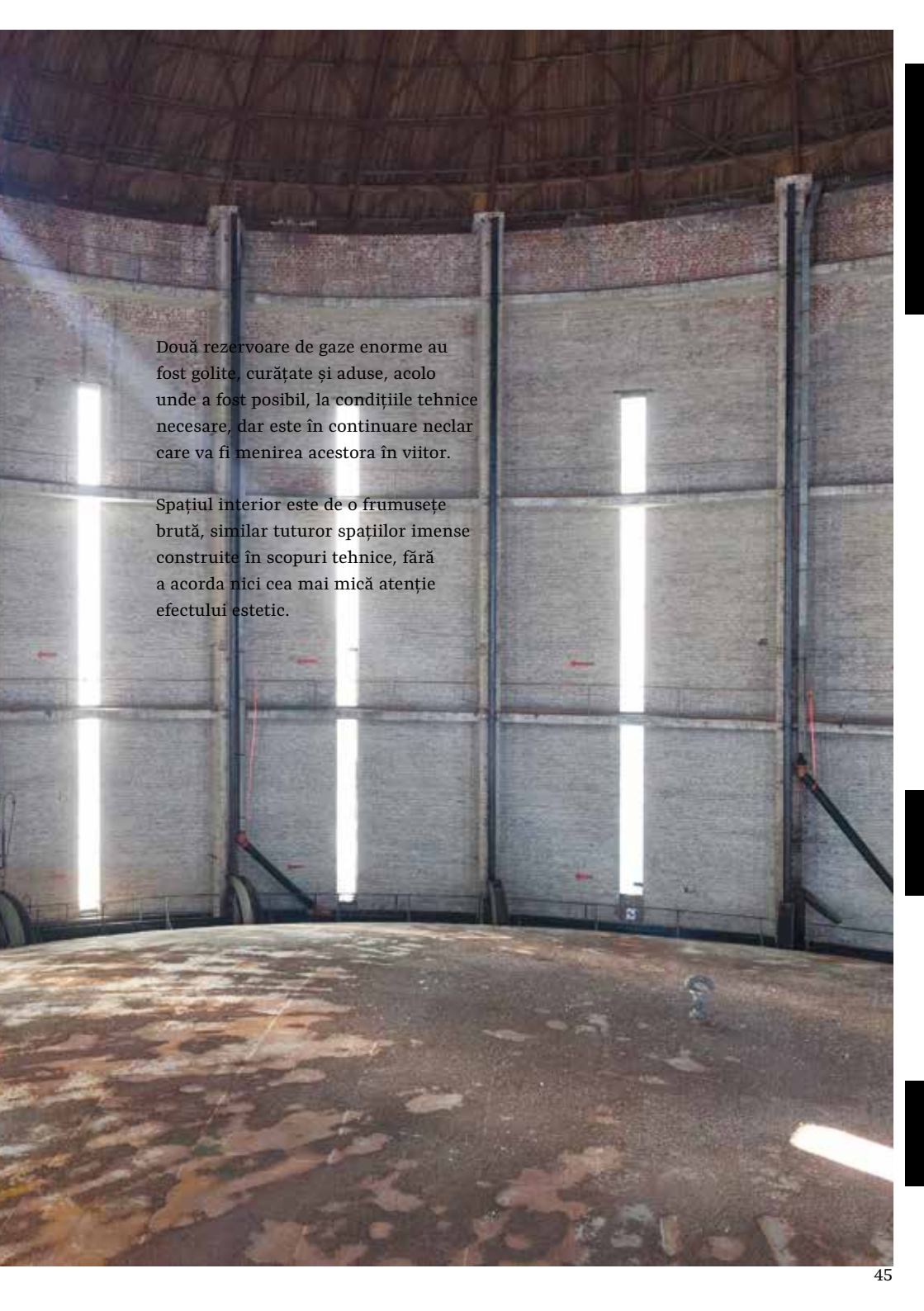
După demontarea structurilor de rezistență ale viaducului ce străbătea East London, au rămas câteva secțiuni ale unor piloni mari (15x20 metri) care ofereau, împreună, o suprafață plană la o înălțime de circa trei etaje deasupra solului. Vagoane de metrou și containere de transport maritim au fost amplasate pe acești piloni, formând astfel spațiul de lucru al centrului Village Underground.

20 | rezervorul de gaze

*O încăpere mare și- a încheiat un capitol de existență;
viitorul său nu a fost deocamdată decis. Dar e deja clar
că orice s-ar crea acolo, va fi ceva extraordinar.*

The image shows the interior of a massive, circular industrial structure, likely a gas storage tank, during a renovation project. The walls are made of heavy, grey metal plates, some of which are being replaced or repaired. Vertical strips of bright light enter through narrow openings in the walls, creating a dramatic effect. The floor is a large, flat, circular surface covered in a thick layer of rust and debris. The ceiling is a complex, dark metal framework. The overall atmosphere is one of industrial decay and transformation.

Două rezervoare de gaze enorme au fost golite, curățate și aduse, acolo unde a fost posibil, la condițiile tehnice necesare, dar este în continuare neclar care va fi menirea acestora în viitor.

Spațiul interior este de o frumusețe brută, similar tuturor spațiilor imense construite în scopuri tehnice, fără a acorda nici cea mai mică atenție efectului estetic.

21 | stația de trenuri

Stanica încă mai funcționează ca stație de trenuri.

„Negocierile purtate cu Căile Ferate ale Slovaciei pentru a arenda clădirea la un preț simbolic au durat aproape doi ani. Eram prea tineri pentru a fi acceptați ca parteneri de negociere de către companie. Iată de ce tatăl lui Marek Adamov s-a ocupat de organizarea întâlnirilor și chiar ne-a însoțit la întrunirile oficiale. Am început renovarea întregii clădiri cu primul nostru contract pe termen scurt ce ne permitea să folosim doar o singură încăpere. Abia mai târziu am obținut, în cele din urmă, contractul care ne garanta utilizarea întregii clădiri pentru următorii 30 de ani contra unei taxe anuale simbolice. Contractul includea obligația de a investi minim 300 000 de euro în renovare”.

Robo Blaško

Sute de oameni trec în fiecare zi prin stația de pe ruta Žilina-Záriečie. Fiecare dintre ei, chiar și cei care nu au fost niciodată înăuntru pentru a vedea un spectacol sau a bea o cafea, resimte avantajele pe care le comportă statutul de centru cultural al haltei. Stația e curată și sigură 24/24, iar zona înconjurătoare este întreținută la un standard cu mult peste medie.

Grație trenurilor, spațiul este mereu animat toată ziua, chiar și atunci când nu se produc evenimente culturale.

22 | studiouri în vagoane

La început, era o nevoie personală. Satisfăcând-o, am ajuns la satisfacerea neplanificată a aceleiași nevoi resimțite de un grup mare de alte persoane.

„Auro Foxcroft a studiat designul de mobilier la universitate. După ce și-a încheiat studiile, a descoperit că e foarte greu să găsești un spațiu pentru un studiou în centrul Londrei care să nu coste o grămadă de bani. Era în trenul spre Elveția când i-a trecut prin minte ideea de a procura vagoane vechi și ieftine și de a le transforma în birouri.

Împreună cu alți patruzeci de artiști, a folosit patru vagoane de metrou casate de pe Jubilee Line și două containere de transport maritim.

În prezent, el nu mai are nevoie de un studiou din moment ce nu mai practică designul de interioare – tipul a devenit directorul unui centru cultural.”

Amelie Snyers

23 | lada de bere

Teatrul de sub pod cu 150 de locuri, construit fără autorizație, este înregistrat legal de autoritățile locale drept stabiliment artistic.

Materiale de construcție:

- | 3 000 de lăzi de bere,
- | 800 de baloturi de paie,
- | 10 m³ de scânduri de lemn,
- | 60 de foi de PAL (plăci aglomerate),
- | 120 de traverse vechi de cale ferată,
- | două containere de transport maritim de 12 metri lungime,
- | două schipuri de argilă,
- | zece mii de cuie,
- | 1 km de tije filetate,
- | o mie de șuruburi, șaibe și piulițe,
- | o mie cinci sute de șuruburi de lemn,
- | un schip de pietriș, pentru a nivela terenul,
- | un cablu prelungitor pentru alimentarea cu energie electrică,
- | două vagonete,
- | o schelă mică,
- | o sută de voluntari,
- | trei luni,
- | 10 000 de euro.

Încă din primul an, banii cheltuiți pe invitarea artiștilor au depășit de trei ori costurile construcției.

24 | creșterea

De la un eveniment care a durat două luni la poziția de lider în topul centrelor culturale din Europa. Pas cu pas, timp de patruzeci de ani.

Anii '70

| În vara anului 1970, Melkweg a găzduit un eveniment de două luni de zile cu un program variat și la o scară asemănătoare cu ceea ce face acum. Centrul era însă mult mai mic decât este azi.

| După acel prim și intens eveniment, centrul și-a închis ușile pentru o săptămână, iar când s-a redeschis, întreaga clădire a fost dedicată unui spectacol despre moarte ce a durat patru săptămâni. Pe atunci, nu se puneau problema de a modifica clădirea; s-au făcut doar renovările necesare.

| Centrul a primit bani de la primărie pentru construcția clădirii sau cel puțin pentru a o face conformă normelor de securitate.

| După încă o vară de spectacole, centrul s-a închis pentru un an întreg.

| În 1972, centrul a luat clădirea în arendă.

| Atunci a început reconstruirea edificiului, pe care au continuat-o în următorii 25 de ani. La început, totul aducea mai curând a bricolaj, fiecare făcea ce putea. Centrul și-a întrerupt programul pentru zece zile pentru a se concentra în întregime pe construcție și îmbunătățiri.

Anii '80

| În anii '80, atmosfera socială s-a schimbat. Amsterdamul s-a schimbat odată cu aceasta; la fel, a trebuit să se schimbe și Melkweg-ul. Întunecata clădire s-a deschis pentru lumină.

| Centrul nu deținea în proprietate întreaga clădire. De aceea, în 1986, când au fost scoase în vânzare spațiile până atunci indisponibile, Melkweg nu a ratat prilejul de a le trece sub administrarea sa.

Anii '90

| În 1995, centrul a construit o sală de spectacole cu o capacitate de 1 000 de locuri și a lărgit intrarea. Totul s-a dublat: numărul spectacolelor, al spectatorilor, personalul, profitul. A fost un mare succes.

| Cu toate acestea, noile spații i-au făcut pe oameni să perceapă clădirea ca fiind divizată în două părți: partea nouă (sala de spectacole, intrarea) și partea veche, care era mult mai puțin dezvoltată.

Anii 2000

| În 2000, Melkweg a fost refăcut din temelii. Toate spațiile erau situate la nivelul superior și au fost, în sfârșit, ajustate la ceea ce fuseseră folosite dintotdeauna.

| Brus, a devenit posibilă organizarea unor evenimente mai mari, invitarea unor artiști mai cunoscuți.

| Cor Schlosser și-a spus în acel moment: „Asta e, clădirea e gata, acum pot face și altceva.” Tot atunci, el a văzut planul unei companii teatrale locale care nu mai dorea să-și joace spectacolele în clădirea veche a teatrului orașenesc (învecinat cu Melkweg-ul). Trupa avea nevoie de un spațiu nou, cu mai puține constrângeri decât cele pe care le prezenta vechea clădire. Cor Schlosser l-a întrebat pe arhitectul ce dirijase reconstrucțiile anterioare ale centrului dacă era posibilă crearea unui spațiu suplimentar între cele două clădiri vecine: cea a Melkweg-ului și cea a vechiului teatru municipal.

| Arhitectul a proiectat o boxă imensă pe care a suspendat-o între cele două clădiri.

| Construcția a început în 2005, iar spațiul a fost inaugurat în 2009. Ambele reconstrucții anterioare au costat 2,5 milioane de euro, aceasta – 50 de milioane.

| Se pare că acesta a fost ultimul lucru care putea fi construit pe acea suprafață modestă. Dar totul funcționează perfect.

Notițe de la o conferință publică ținută de Cor Schlosser

25 | **relocarea**

Relația cu locul în care lucrăm este importantă.

Echipa este însă și mai importantă.

„Întregul complex a fost construit în anii '20, în perioada fascistă, sub Mussolini. Era un loc pentru depozitarea bunurilor, a produselor alimentare proaspete și congelate. Clădirea în care ne aflăm fusese un depozit. Era atât de imens și de labirintic, încât nu ocupam decât o mică porțiune din el. Nu aveam nevoie decât de o parte a acestei clădiri.”

Câțiva ani mai târziu, condițiile s-au schimbat, întrucât proprietarul planifica să renoveze clădirea pentru a o utiliza în alte scopuri. Interzona a trebuit să se mute într-o altă clădire din preajmă.

„La început, ne era foarte greu să părăsim acest loc și să mergem în altă parte. După cum vedeți, prima clădire este ceva mai deosebită, mai personală, în timp ce a doua este un dreptunghi, complet gol, care ne făcea să ne simțim cu desăvârșire străini. Dar după aceea, a început să ne placă și chiar ne-am îndrăgostit de noul spațiu. Am putea spune, într-un fel, că am înțeles importanța de a fi un grup puternic. Astfel, locul nu mai contează atât de mult.”

Ada Arduini

Sărim gardul și vizităm sediul inițial al centrului, acum un spațiu gol.

26 | greșeli

| Să construiești cel mai mare centru cultural.

| Artiștii sunt cei mai buni contabili.

| Nu te lega cu comunitatea locală.

| Nu-ți crea un spațiu de depozitare.

| Țineți secrete unul față de celălalt.

| Nu informa oamenii; surprinde-i.

| Cere bani de la sponsori și nu-i mai contacta după aceea.

| Cumpără mașina cea mai mică, mai ieftină și mai veche.

| Ignoră-i pe urbanistii și arhitecții municipali.

| Termină construcția la început, așa ca să nu o mai poți îmbunătăți pe urmă.

| Urmează regulile și respectă litera legii.

| Profitul de la un bar sau de la un magazin? Nu ai nevoie de așa ceva!

| Crede în tot ce ți se spune, nu pune nimic pe hârtie.

| Ocupă-te de câteva proiecte concomitent.

| Concentrează-te pe partea estetică a lucrurilor, nu pe conținut.

| Utilizează un singur spațiu pentru toate activitățile, nu-l pretesta înainte de a-l inaugura.

| Nu arenda echipamentul, cumpără-l.

| Nu măsura, taie deodată.

| Nu-ți fixa termeni-limită.

| Nu-ți fă griji pentru felul în care arată centrul pe dinafară.

| Nu-ți fă necazuri cu mizeria de afară, aceasta nu-ți aparține.

| Procedează „ca lumea” și imită-i întotdeauna pe alții.

| Fii dictator.

Participanții la atelierul Living Underground din 2012

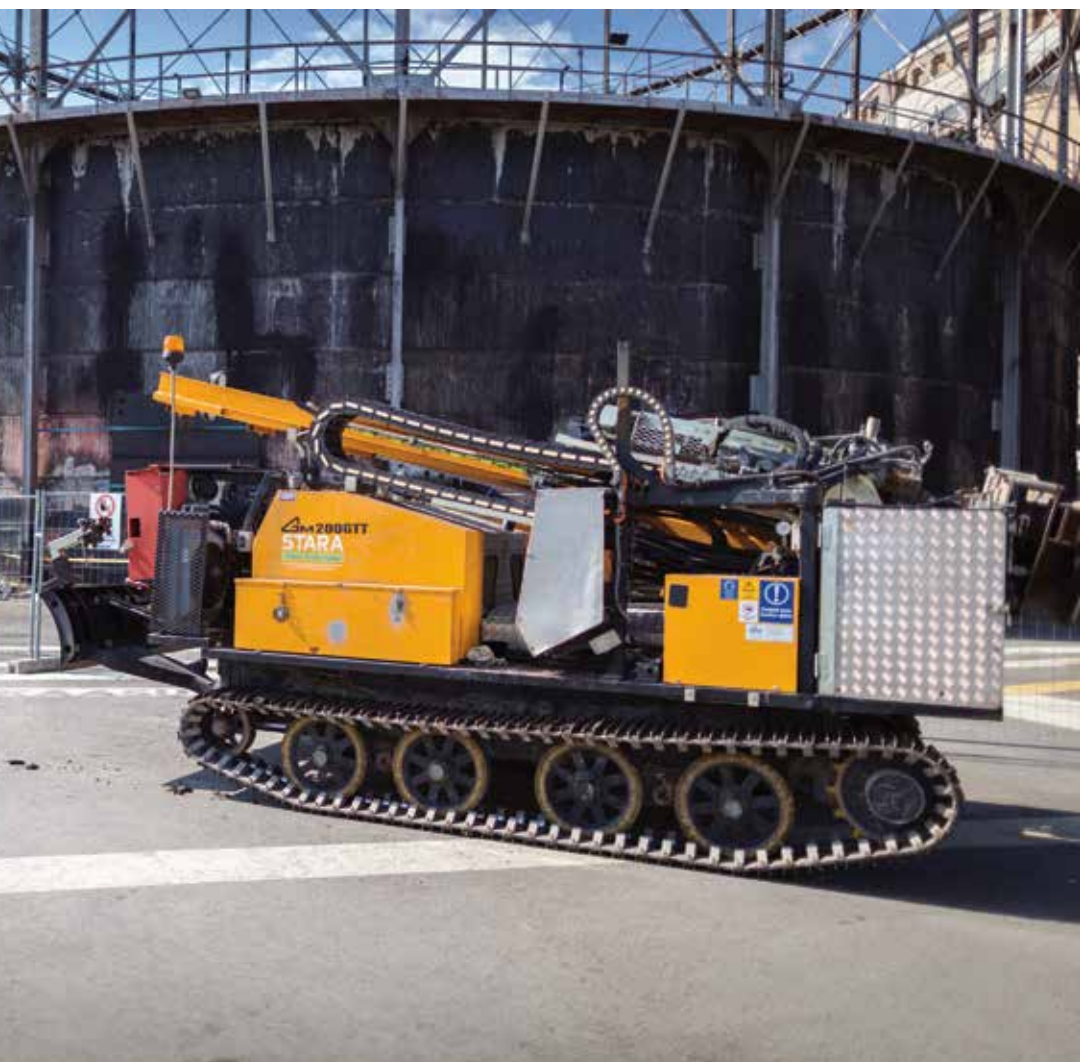
27 | când va fi gata?

Când o clădire este gata?

„Niciodată nu am organizat o petrecere de inaugurare. Când oamenii ne întreabă: «Când va fi gata?», le răspundem: «Niciodată!» Nu e ceva ce poate căpăta o formă definitivă. E ceva ce există și, sperăm, evoluează mereu.”

Stuba Nikula

28 **think tank-ul**

E mai bine să consulți profesioniști în anumite privințe. În 2005, Buenaventura era pe punctul de a se schimba radical. Echipa trebuia să părăsească vechea clădire pentru alta nouă și să se redefinească. Cea de-a 59-a conferință Trans Europe Halles le-a oferit cei mai buni specialiști pentru a-i ajuta să ia deciziile potrivite – reprezentanți ai tuturor centrelor membre.

1.

„Centrul cultural «Oficina din Buenaventura» se află în Italia de Nord, la 40 km de Veneția. Castelfranco Veneto este un oraș mic și prosper cu 30 000 de locuitori.

Noi avem:

- | O sală de concerte de 100 de oameni
- | Un bar
- | Un apartament cu camere pentru cinci voluntari
- | O sală pentru Internet cu 12 calculatoare
- | O sală de conferințe folosită, de asemenea, pentru cursuri de tango, teatru, fotografie, filmări video etc...
- | O bucătărie pentru 40 de persoane
- | O camera obscura.”

Echipa Buenaventura

2.

„Participanții la conferință s-au inspirat din cunoștințele vaste și experiența membrilor care puteau să spună ceva util despre cum și-au început și dezvoltat proiectele.

Buenaventura ar trebui să folosească edificiile existente. Echipa ar trebui să pornească de la o clădire mică cu ceva spațiu în jur și să se dezvolte treptat.

Centrul ar trebui să aibă:

- | Un teatru cu o capacitate de 200 de locuri și cu o bună flexibilitate, a cărui încăpere ar putea fi oricând reconfigurată într-o sală mare cu pardoseala plană.
- | Două garderobe.
- | O sală de muzică cu 300 de locuri în picioare ce ar putea fi folosită, de asemenea, și pentru audii muzicale.
- | Un bar/ o cafenea ar trebui să fie centrul de gravitație al Buenaventurei, deservind toate spațiile și capabil/-ă să comunice cu exteriorul pe timp de vară.

- | Patru ateliere de lucru (de exemplu, pentru fotografi, pictori, artiști, sculptori etc.).
- | Spații rezidențiale: 10 locuri pentru membrii echipei Buenaventura cu reședință permanentă.
- | O bucătărie privată pentru rezidenții permanenți.
- | 10 locuri pentru artiștii cu reședință temporară și pentru oaspeți.
- | O sală de conferințe de până la 100 de locuri.
- | O bucătărie pentru catering aptă să deservească până la 100 de persoane.
- | Birouri concepute pentru 20 de angajați.
- | Minim două depozite tehnice.
- | Spații autonome pentru activitățile copiilor.
- | Spațiu verde în afara clădirii.
- | Parcare pentru automobile și biciclete."

Raportorii TEH

3.

„Orice ați decide pentru viitorul Buenaventurei, decizia vă va aparține. Sfaturile pe care vi le-am dat exprimă doar viziunile și ideile noastre. Singurul meu sfat (pentru a-l parafraza pe părintele socialismului) este că «filozofii și politicienii petrec majoritatea timpului lor vorbind și discutând despre ce merge prost în lume, pe când important este să o schimbe».”

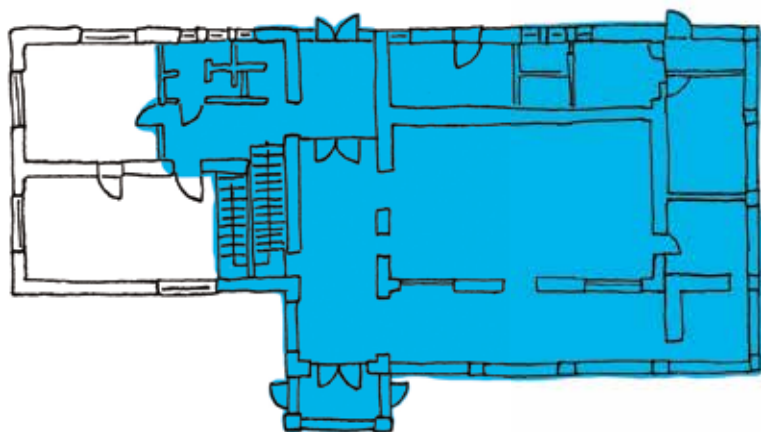
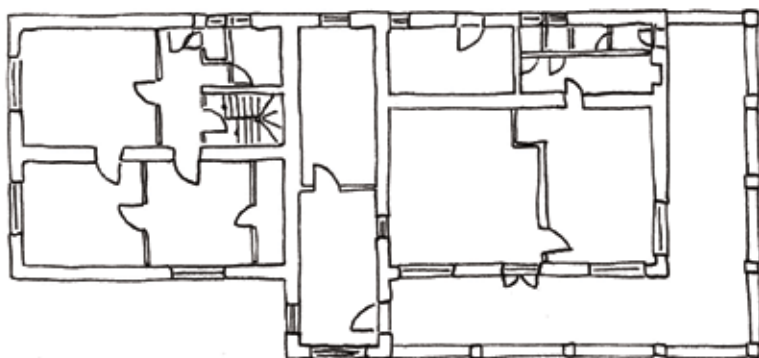
Paul Bogen

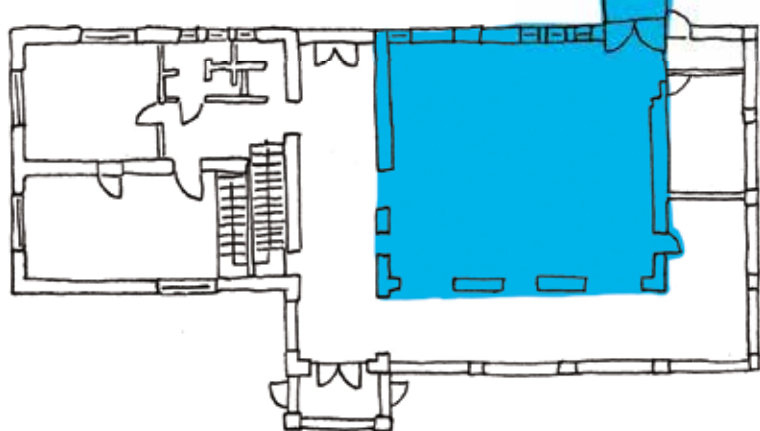
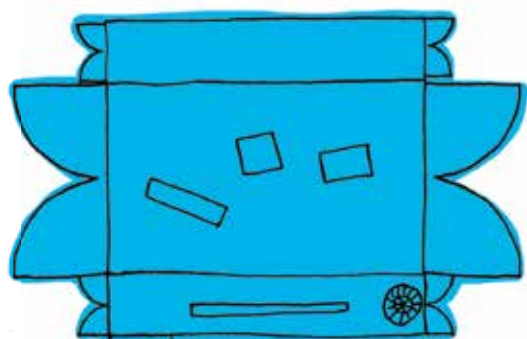
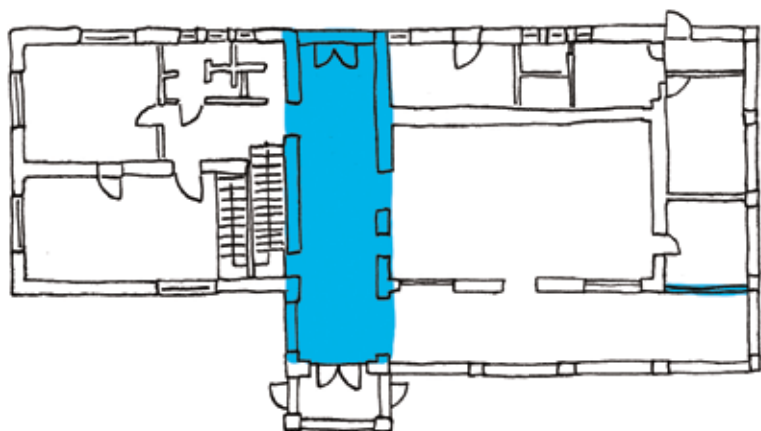
4.

Centrul vechi s-a închis. Noul centru nu a mai fost construit și grupul s-a destrămat. Nu putem fi siguri dacă, într-o zi, Buenaventura va renaște sau va avea un alt centru.

29 | fluxul

Din 2003, stația de trenuri a fost reconstruită de mai multe ori. Este deja clar că starea ei actuală nu este și cea de pe urmă.

30 | sălile

Interzona, Verona

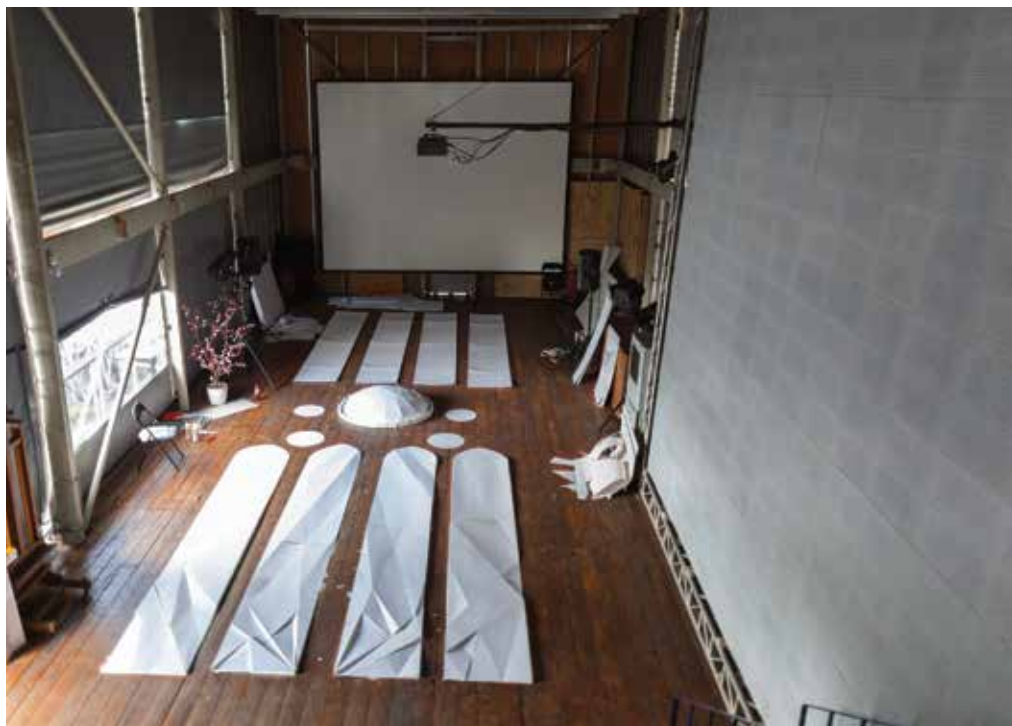

Melkweg, Amsterdam

Menų spaustuvė, Vilnius

Noass, Riga

Stanica Žilina-Záriečie. Žilina
Melkweg, Amsterdam

Verkatehdas, Hämeenlinna

Pekarna magdalenske mreže, Maribor

Melkweg, Amsterdam

Village underground, Londra
Melkweg, Amsterdam

Łaznia Nowa, Cracovia

31 | Întrebări pe care trebuie să ți le adresezi ție însuși

În istoria centrului de la Stanica, au avut loc două întâlniri la care membrii echipei au revizuit, împreună, pozițiile tuturor celor care lucrau acolo, dar și tot ce reprezenta Stanica – activitățile pe care le făceau, repartizarea responsabilităților, misiunile, viziunea și planurile de viitor.

Oamenii, în marea lor majoritate, erau foarte diferiți; echipa crescuse. Stanica a devenit o instituție funcțională ce se confrunta cu varii probleme și de aceea structura sa de planificare s-a schimbat.

2004

- | opt fișe de post
- | activități
- | grupuri-țintă
- | voluntari
- | comunicații interne
- | misiune
- | reconstruirea clădirii
- | responsabilități
- | gestionarea traficului
- | cum se vede Stanica peste cinci ani?
- | lista priorităților

2012

- | 14 fișe de post
- | ce nu dorim să avem în Stanica?
- | ce ne caracterizează?
- | ce dorim să schimbăm?
- | cine și ce nu dorește să facă?
- | cine poartă cea mai mare răspundere și pentru ce anume?
- | misiune
- | la ce suntem mai buni?
- | care este motivația noastră?
- | ce nu facem, deși ar trebui să facem?
- | noul sistem de gestionare a barului
- | noul sistem de organizare a întâlnirilor
- | istoria noastră
- | soluții pentru criza spațiilor
- | structura organizațională

EXCELENȚĂ

AMELIORARE CONSTANTĂ

EXPERIMENT

BUNĂVOINȚĂ

UNDERGROUND

GÂNDIRE CRITICĂ

PROGRAM EDUCAȚIONAL

SPRIJINIREA CREATIVITĂȚII

DESIGN

ARTĂ

PROPAGAREA ARTEI ȘI CULTURII
CONTEMPORANE

PROMOVAREA PROPRIULUI EXEMPLU DE INIȚIATIVĂ

CONSTRUIREA DE SPAȚII GRATIS ȘI CREATIVE

CONSTRUIREA REȚELEI

CONSOLIDAREA COMUNITĂȚII

ACTIVISM CIVIC

CONEXIUNEA LOCAL-INTERNAȚIONAL

TOLERANȚĂ

ACTIVISM

RESPONSABILITATE

MENTȚINEREA TONUSULUI ÎN LOCUITORII ŽILINEI

PROGRAM CULTURAL SEMNIFICATIV

COPII

DEZVOLTARE URBANĂ

SINAGOGĂ

UMPLEREA GOLURILOR

DURABILITATE

UTILIZAREA ȘI DEZVOLTAREA SPAȚIULUI

PUBLIC NUMEROS ȘI DIVERS

CREȘTERE

32 | sfat privind renovarea

„În 2005, am reușit să evităm desființarea centrului din cauza nerespectării unor regulamente de sănătate și securitate. Aceasta a marcat începutul proiectului nostru de renovare completă a unei clădiri importante din punct de vedere cultural, istoric și arhitectural, transformând-o într-un teatru pentru spectatori.

Renovarea Antic Teatre este importantă din următoarele considerente:

| Reînnoirea cartierului: în cartierul nostru, care trece acum printr-o transformare chiar în mijlocul orașului vechi, multe clădiri nu mai corespund regulamentelor actuale și se află într-o stare foarte proastă. Ameliorarea ambianței insuflă o nouă viață în cartier, nemaivorbind de oamenii care locuiesc în zonă și de cei care trec pe aici.

| Arta spectacolului: Barcelona are multe teatre, dar companiilor teatrale tinere și experimentale le vine greu să-și găsească nișa pe această piață. Promovând un preț accesibil la bilete și o politică de maximă deschidere, Antic Teatre își deschide ușile pentru inovație și publicul nou. Centrul social: în ipostaza sa originală de Circulo Barcelonés, centrul oferea activități culturale pentru oamenii mai săraci din partea locului. Antic Teatre urmează aceeași direcție, fiind și acum un loc de întâlnire pentru oamenii din vecinătate.

Proiectul de renovare de bază costa circa 950 000 de euro. Devizul

cuprindea costul lucrărilor pentru asigurarea standardelor de construcție (portanța) în sala de spectacole, pentru toaletele noi, îmbunătățirea și extinderea sălii de spectacole, noua terasă, toate noile instalații și restaurarea fațadei. Contractul nostru, semnat în 2007, ne dă douăzeci de ani pentru a încheia toate aceste lucrări.

Lista renovărilor realizate până în momentul de față:

- | 1. Reconsolidarea structurală a planșeelor de pe terasă, din sala de spectacole și din bar.
- | 2. Astuparea geamurilor din sala de spectacole, izolarea acustică a sălii și consolidarea acesteia cu grinzii de oțel.
- | 3. Construirea unei cabine pentru tehnicieni.
- | 4. Construirea unei grile mobile pentru instalațiile de iluminat și alte accesorii.
- | 5. Reconstructuirea întregii terase și a treptelor de acces.
- | 6. Construirea unor toalete pentru bărbați, femei și persoane cu dizabilități.
- | 7. Crearea unei intrări speciale pentru persoanele cu dizabilități ce poate fi folosită, la nevoie, și ca o ieșire de urgență.
- | 8. Instalarea unui ascensor pentru a ușura accesul în sală.
- | 9. Noi instalații electrice și sanitare.
- | 10. Instalarea unor uși de incendiu.
- | 11. Ignifugarea.

| 12. Instalarea detectoarelor de fum și a unui racord cu furtun pentru pompieri în caz de incendiu.

| 13. Instalarea sistemului de aer condiționat în teatru, bar și foaier.

Sfatul meu:

Ca persoană responsabilă de Antic Teatre, m-am pomenit într-o postură destul de dificilă, neavând niciun fel de experiență în renovarea clădirilor (cu atât mai puțin, a unor clădiri de acest gen!), niciun fel de cunoștințe în planurile arhitecturale, proiectele de renovare ori regulamentele oficiale.

Tuturor celor dintre voi care dorește să facă niște schimbări și sunt responsabili de un centru cultural, adică semnează, plătesc și poartă întreaga răspundere pentru totul, citiți cu maximă atenție proiectul. Chiar dacă nu sunteți arhitect și nu-l puteți înțelege întrucât nu ține de specialitatea dvs, trebuie să o faceți oricum. Dacă îl veți citi și reciti iar și iar, veți începe să-l pricepeți. Va trebui să găsiți un expert și un manager pe partea tehnică pentru proiect. Pe cineva familiar cu toate regulamentele aplicabile pentru a executa lucrările conform legii, pentru a obține toate autorizațiile necesare și, în cazul nostru, autorizația inițială ori finală de mediu.”

Semolinika Tomic

33 | **sprijinul nonfinanciar pentru renovare**

„Cel mai greu e să găsești bani pentru clădire (de exemplu, pentru electricitate) și cel mai ușor – pentru program. Pentru clădire, folosim o parte din banii care vin de la bar sau din donații. Pentru reconstrucție nu ai, de fapt, nevoie de bani – ai nevoie de materiale și de oameni. Este mai ușor să cauți voluntari sau companii care pot dona materiale decât să ceri bani.

Peste o jumătate din lucrările de reconstrucție s-au făcut, la noi, în acest mod.”

Marek Adamov

34 | comunicarea unei viziuni arhitecturale

Atelierul care s-a ocupat de configurarea unei viziuni arhitecturale privind dezvoltarea centrului de la Stanica în următorii zece ani, a fost unic nu numai prin conținutul său, dar și pentru că rezultatele muncii sale au fost formulate și prezentate în mod coerent publicului.

Reconstrucția clădirii originale a stației de trenuri nu a fost deocamdată terminată și e deja timpul să ne gândim ce vom face când lucrările se vor încheia. Care sunt limitele Stanice? Cât de tare poate crește aceasta? Obiectivul urmărit de atelierul Living Underground a fost să elaboreze un manual pentru utilizarea suprafeței demarcate de planul rondului, o bună parte a căreia este ocupată de drum, de calea ferată și de parcare.

Rezultatele au fost publicate într-o broșură detaliată îndată ce workshop-ul și-a încheiat activitatea; a fost creat un model de 6x6 metri pe care l-am instalat pe peronul gării. De acolo, era vizibil pentru oamenii care nu merg la spectacole, folosind stația doar pentru a urca sau coborî din tren.

„Un model 3D expus afară era absolut necesar. Mai important e că trebuia să-i lăsăm pe oameni să cunoască proiectul la care ne gândeam. Iată stația, iată rondul, iar structura va fi aici.”

Marek Adamov

35 **mai întâi, acoperișul**

Cum să începi reconstrucția? Dacă clădirea nu e pe punctul de a se prăbuși și nu are nevoie de o reparație structurală, e necesar să o izolezi pe dinafară, protejând-o de expunerea la factorii atmosferici. Acoperișul și fațada sunt acceptabile, dar trebuie să închidem toate deschizăturile. După aceasta, putem desfășura lucrări în interior pe durata unui an întreg.

Aici vor fi un hostel, o cafenea și o sală de cinema. Unul dintre primii pași în reconstrucția oricărei clădiri este instalarea de ferestre noi. Accesul în clădire este acum blocat - nicio persoană neautorizată nu poate intra. Dar înăuntru nu pătrund nici ploaia și nici ninsoarea. Ordine pe dinafară, haos pe dinăuntru.

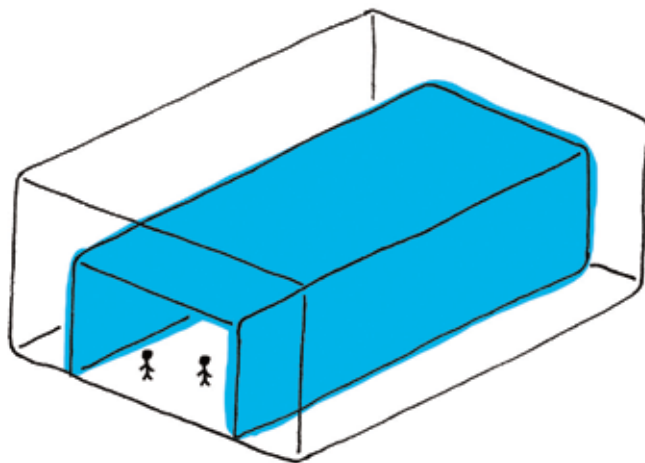
36 | micșorarea încăperii

Un spațiu mare poate fi oricând transformat în unul mai mic.

Holul, care a servit inițial drept sală de forță, s-a dovedit a fi prea mare pentru a putea fi exploatat în mod econom pe perioada sezonului de încălzire: prea mulți metri pătrați, dar și mai mult volum.

Soluția temporară

Holul va fi pregătit pentru iarnă în fiecare an. Va fi construit un eșafodaj simplu, pe care îl vom fixa de planșeul acoperișului, iar spațiul cuvenit va fi delimitat cu paravane de pânză pentru a oferi confortul necesar spectatorilor și pentru a putea fi încălzit mai ușor.

Soluția permanentă

O soluția permanentă ar consta în construirea unui obiect permanent – un compartiment de dimensiuni mai reduse, ai cărui pereți și plafon ar fi decalajați de clădire.

Multe clădiri sunt demolate în preajmă, de aceea echipa poate utiliza ferestrele rămase întregi fie pe gratis, fie achitând doar costul transportului și al lucrului. Aici rezidă însă cea mai mare provocare – să coordonezi logistica dezinstalării ferestrelor dintr-o clădire în perioada dintre sfârșitul perioadei sale de exploatare și demolare.

Rezultatul este:

- | buget redus
- | reciclare
- | experimentare
- | socializare
- | reclamă

37 **compartimente provizorii**

*Un spațiu mare oferă mai multe opțiuni decât
unul mic. Nu poți transforma încăperi mici
în încăperi mari, dar o încăpere mare poate fi
împărțită oricând în încăperi mai mici.*

38 ■ separarea publicului vizitator de membrii echipei

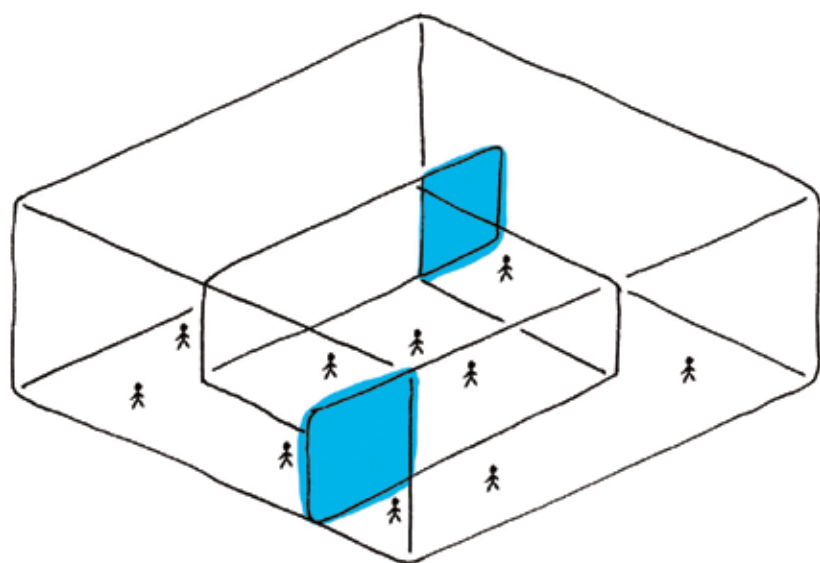
O mulțime de probleme operaționale pot fi evitate prin separarea spațiului rezervat vizitatorilor de cel rezervat echipei. Pare un lucru evident, dar de câte ori această regulă a fost încălcată la renovarea sau restructurarea centrelor de cultură!

Teatr Łaźnia Nowa are avantajul de a fi situat într-o clădire ce permite cu ușurință asemenea separări.

Sala de spectacole se află în compartimentul central al edificiului.

Compartimentul din stânga (dinspre grădină) și cel din față (dinspre stradă) sunt rezervate publicului. Pe acolo se poate intra în sala de spectacole și în bar.

Compartimentul din dreapta (situat vizavi de clădirea învecinată) și cel din spate (vizavi de stadion) sunt rezervate echipei și artiștilor.

39 | sala de spectacole îngustă

Într-o sală de spectacole mică, îngustă, numărul locurilor în picioare poate fi foarte redus din cauza dispunerii ineficiente a coridoarelor de acces. Micșorând numărul acestora, putem obține un echilibru mai bun.

„Sala de teatru de la Antic Teatre are o lungime de 22 m, o lățime de 5,2 m și o înălțime de 4,4 m. În ea nu încap decât 80 de scaune.

Odată ce sala aceasta este multifuncțională, vrem să instalăm și să scoatem scaunele foarte repede, fără ajutorul tehnicienilor experți. Cel mai important aspect pentru noi este cum să rezolvăm problema cu accesul publicului, cum să între vizitatorii în sala de teatru și cum să ajungă la locurile lor. Nu ne-am dorit două aripi, una pentru a intra în sală și alta pentru a accede la scaunele instalate acolo.

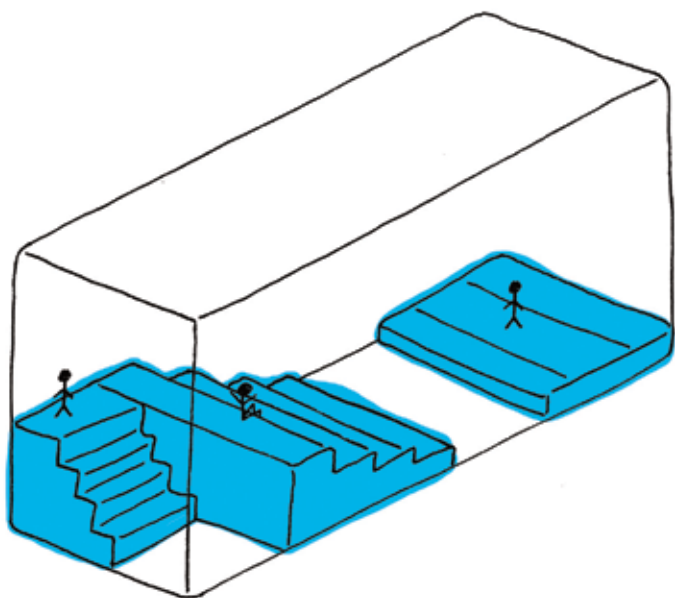
Scaunele sunt proiectate în module și adaptate perfect la un spațiu restrâns, unde fiecare centimetru contează.

Planșeul constă în întregime din platforme mobile, fiecare măsurând 90 cm în lățime. Aceste platforme pot fi ridicate sau coborâte de-a lungul unor șine fixate la ambele capete de pereți. La început, ne-am gândit că platformele ar putea fi ridicate sau coborâte cu ajutorul unor scripeți, dar opțiunea finală a fost pentru un mic motor agățat de tavan.

Vizitatorii intră în hol și imediat în dreapta lor dau de o scară. Pe măsură ce urcă treptele, în față le apare singurul coridor care îi conduce pe rânduri și îi așază în niște fotolii proiectate în mod special.”

Semolinika Tomic

40 | **galeria industrială**

Un exponat arată mai bine într-o ambianță neutră. Într-un spațiu cu caracter puternic, ambele intră mereu în dialog unul cu celălalt. Ce este mai important? Clădirea sau expoziția?

„În «Cathedral», vrem să lăsăm lucrurile așa cum sunt. Nu vopsim pereții – ei fac parte din farmecul clădirii, păstrează aura industrială a acesteia. Lucrul acesta e din ce în ce mai apreciat, întrucât tot mai multe galerii arată ca niște cuburi albe. E o experiență foarte plăcută să intri în galerie și să simți betonul acesta din era industrială. De asemenea, interiorul e o provocare pentru artiștii care vor să se expună aici.”

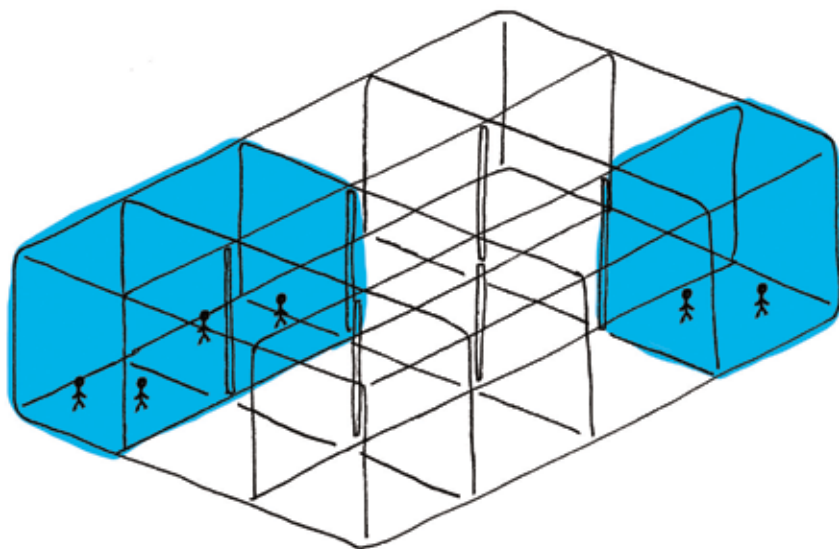
Mia Christensdotter Norman

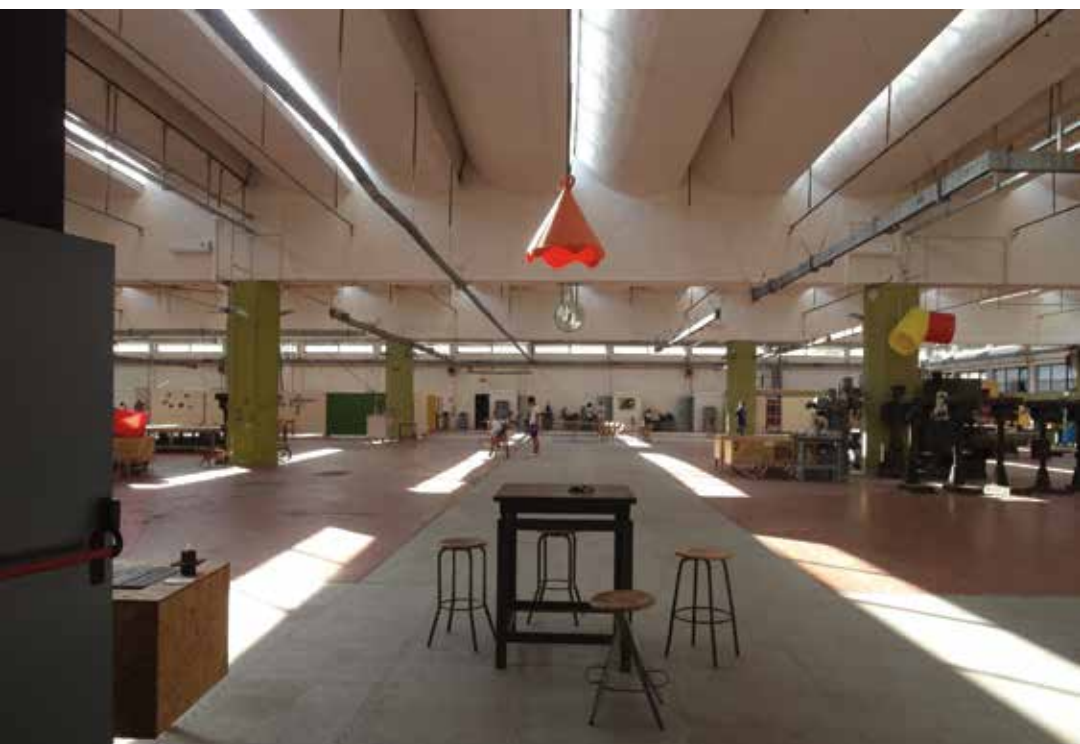

41 | paravanul

Paravanele mari și rectangulare sunt singurele limite spațiale impuse programului din această încăpăre uriașă.

42 | móbila mobíla

Spațiul este vast, planșeul - uniform.
Mesele, scena, tavanele despărțitoare
și alte piese de mobilier sunt
construite în așa fel, încât să poată fi
mutate ușor de o singură persoană.

43 | teatrul black box instant

Sala de teatru este un spațiu neutru cu pereții și tavanul de culoare neagră, astfel încât întreaga atenție să fie îndreptată spre scena iluminată de proiectoare, unde are loc spectacolul. E suficient.

Sub tavan e o schelărie pentru echipamentul de iluminare și de sunet. Pereții sunt acoperiți de o altă cortină neagră.

Aceste ajustări pot fi îndepărtate în orice moment și clădirea își poate recăpăta oricând aspectul original.

44 | podeaua plană

Unele găuri e mai bine să le umpli decât să le acoperi.

În trecut, clădirea a fost reședința unor mașini uriașe. Mașini atât de mari și complexe, încât spațiul din jurul lor a fost croit pentru a amplasa echipamente de control și puncte de intrare și ieșire pentru materiile prime la un nivel accesibil operatorilor. După îndepărtarea acestor mașinării, podeaua nu mai era netedă, prezentând denivelări de adâncimi diferite.

Azi, podeaua este nivelată, adânciturile fiind umplute cu pietriș comprimat. O soluție provizorie, rapidă și ieftină. Pietrișul poate fi îndepărtat oricând, fiind perfect reciclabil.

45 | scaunul telescopic

O sală ce poate oferi facilități pentru teatru, proiecții de film, spectacole de dans, concerte la care oamenii stau așezați pe scaune, concerte la care oamenii sar în picioare, petreceri corporative, congrese, filmări este o sală profitabilă. Pentru a face cu puțință un program atât de variat, echipamentele tehnice trebuie ajustate.

Locurile din sala de teatru sunt divizate în segmente ce pot fi împinse mecanic într-un panou de lângă perete. Cel mai mult timp îți ia să întorci fiecare scaun în poziție orizontală. După aceasta e suficient să apeși un buton și, în șapte minute, scaunul „dispare”.

46 | **căldura**

Pentru centrele situate în regiunile mai nordice, problema încălzirii este una crucială.

Vechea fabrică oferă spații vaste, dar, din nefericire, standardele lor tehnice corespund vârstei și funcției lor anterioare. Not Quite (NQ) nu-și poate permite, în prezent, să izoleze termic clădirea sau să instaleze un sistem de încălzire ce i-ar îngădui să folosească întregul edificiu.

Deși NQ are 45 de membri, aceștia utilizează doar o parte din clădire. Multe dintre spații rămân pustii. Echipa a socotit că oamenii ar dori să și le închirieze pentru diverse studiouri. Și chiar așa a fost, dar numai pe timp de vară. Iarna, este imposibil să încălzești în mod econom încăperi atât de mari.

Diminuarea standardelor pentru spațiul de lucru s-a dovedit a fi o soluție eficientă. Chiriașii sunt regrupați în spații mai mici. Spații utilizate împreună, costuri acoperite împreună.

47 | straturile istorice

Fiecare strat al clădirii are istoria lui. Chiar și cele care nu au fost vizibile în timpul vieții lor anterioare... aceste ziduri, tavane, mânere de la uși, conducte de apă și paratrăsnete sunt martorii unei glorii apuse. Măsura în care le putem expune este determinată de abilitatea de a le proteja.

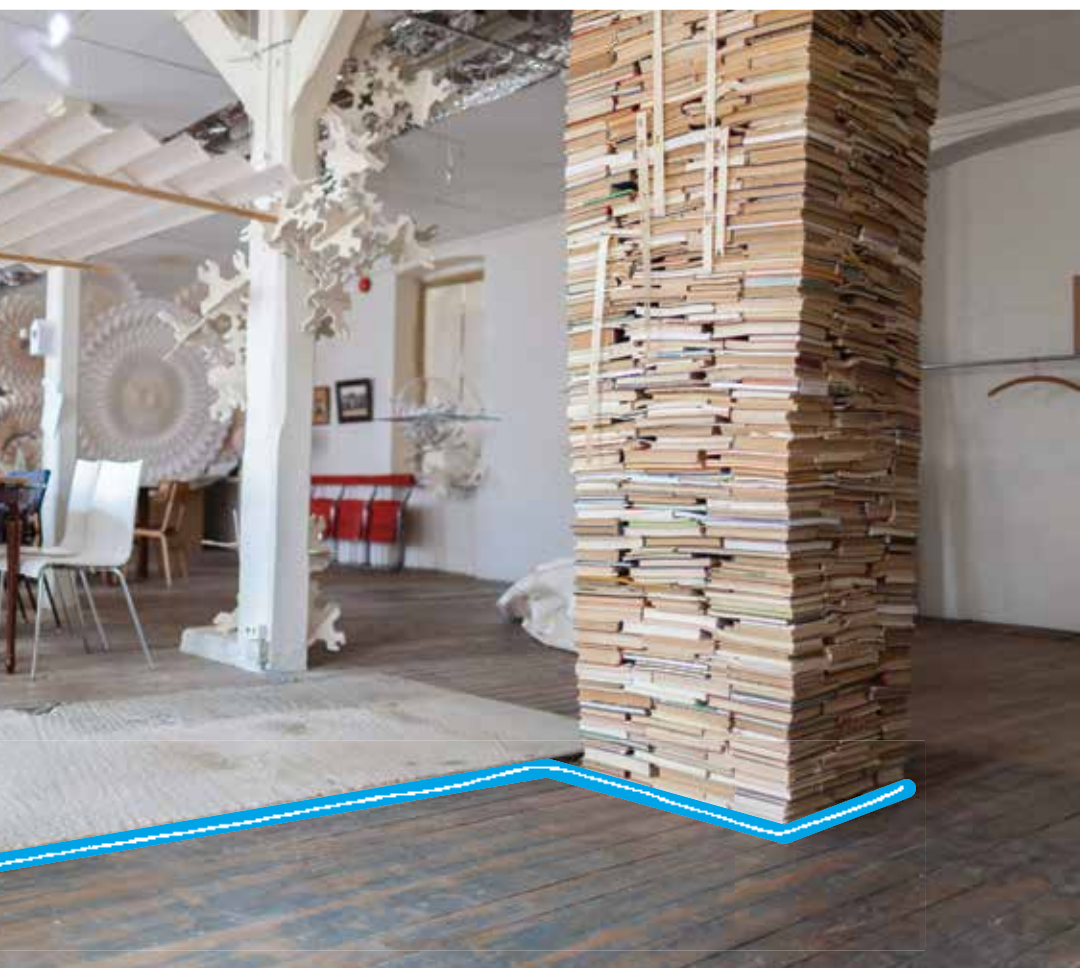
„Atenție la podea: această construcție din beton fusese gândită pentru mașini de legat/ broșat, pe când restul a fost acoperit cu foi de metal de 6-7 milimetri grosime. Sub aceste plăci de metal, podeaua s-a deteriorat.

Această porțiune a fost impregnată cu clei ca să o facă mai rezistentă, apoi a fost lustruită cu o mașină. A fost o muncă pe cinste, întrucât paguba era foarte mare. Muncitorii au cheltuit enorm de mult timp încercând să lustruiescă această porțiune de pardoseală. Ar fi fost mult mai ușor dacă acopereau întreaga podea cu plăci MDF, le vospeau cu un strat gros de vopsea și atâtă tot.

Această soluție conservă însă istoria clădirii, nu doar aceste plăci de pardoseală străvechi. Urățenia construcției este, de asemenea, importantă, deoarece anume aici muncitorii de altădată au lucrat la mașini grele și au distrus cu ele podeaua. Dacă am fi venit și am fi schimbat totul, dându-i un aspect agreabil, am fi procedat incorect. Am fi pierdut o parte din istorie. Din punct de vedere estetic, nu este atractiv, dar e onest din punct de vedere istoric.”

Lemmit Kaplinski

48 ■ relicve false

Fiecare piesă de echipament expusă și care e veche de peste douăzeci de ani este considerată, în mod automat, drept o relicvă autentică.

„Odată ce nu ne-a mai rămas niciuna dintre vechile mașini de fabricat cabluri în clădire – toate au fost vândute sau mutate, sau aruncate la fiare vechi –, oamenii mă întreabă mereu: unde sunt toate aceste mașini vechi? Nu mai avem niciuna. Dar după ce am renovat ultimele două ascensoare, am amplasat în încăpere câteva piese/ echipamente vechi. Iată, acesta este un fost motor de lift și eu cred că 90% din oamenii care trec pe alături se gândesc așa – ok, aceasta tre’ să fie mașina de fabricat cabluri!”

Stuba Nikula

49 | renovarea urmează competiției

Autoritățile locale au organizat o licitație pentru a identifica o companie care să administreze spațiul. Firma câștigătoare trebuia să obțină posibilitatea de a face unele sugestii pentru renovarea clădirii.

„Clădirea aceasta a fost utilizată pentru spectacole, adunări, conferințe, chestii de genul ăsta. De-a lungul anilor '90, a fost închisă, deoarece s-a descoperit că acoperișul era plin de azbest. Le-au trebuit aproape douăzeci de ani ca să renoveze clădirea în ansamblul ei și pentru a o putea folosi din nou. Când autoritățile locale au ajuns, în sfârșit, în momentul în care puteau să o folosească, au organizat o licitație publică pentru a găsi o asociație sau o companie privată care să se ocupe de administrare. Am participat la licitație și am câștigat.

Autoritățile locale au avut inteligenta idee de a păstra ceva bani din buget pentru mobilier. Au organizat licitația publică și au păstrat acest buget mic pentru remobilarea încăperii după ce au aflat asociația câștigătoare. Desigur, dacă ar fi câștigat o asociație muzicală, aceasta s-ar fi concentrat în principal pe spectacole de muzică. Odată ce suntem o companie de teatru și ne focalizăm atenția în special pe spectacolele de teatru, am cerut o scenă.”

Federica Rocchi

50 | comitetul de renovare

„Am organizat un comitet care a servit drept consilier profesional în procesul de renovare și cu privire la activitățile ce au loc în Pekarna. Am făcut un studiu în oraș – care ar fi activitățile culturale ce ar avea nevoie de un spațiu pe undeva sau care ar fi activitățile ce nu există încă? Am pus cap la cap toate aceste informații și acesta a fost punctul de plecare, care a folosit și ca reper pentru arhitecți. Am făcut și un rezumat a tot ce se întâmplă, de ce se întâmplă așa, ce trebuie evitat, iar arhitecții și-au format propria lor opinie reieșind din datele oferite.

N-a mers bine cu prima clădire.

Restul nu e chiar atât de rău. [Clădirea actuală] a fost realizată de arhitecți din Maribor, care s-au numărat și printre vizitatorii evenimentelor de la Pekarna, așa că știau scena, știau care sunt necesitățile.”

Borut Wenzel

51 ■ furnizorul principal

*E ceva ieșit din comun să ai finanțare suficientă,
astfel încât toate lucrările de construcție să fie
realizate de o companie specializată.*

„Nu am fost aici de vreo trei
săptămâni și e o diferență uriașă.
Sunt uimit de fiecare dată când sunt
aici. Privește! Iată un balcon micuț!
Este nou!”

Agata Etmanowicz

Renovarea a fost inițiată grație
finanțării din fondurile structurale,
în parteneriat cu autoritățile locale.
La un asemenea tip de grant, trebuia
organizată o licitație publică și găsit
un antreprenor profesionist pentru
toate lucrările. Au fost respectate
toate regulamentele. Poți să te plimbi
pe șantier numai dacă porți o cască
de protecție și o vestă reflectorizantă.

52 | furnizarea de servicii

Autosuficiența la nivel profesional economisește bani. Dar unele lucruri e mai bine să le lași pe seama altora.

Un tâmplar-lăcătuș cu atelier propriu ne arată un raft de oțel neterminat pentru pahare de vin și care va fi curând instalat deasupra tejghelei din bar. Cei de la Bakelit MAC pot face aproape orice - recuzită pentru spectacole, unelte mici. Ei au echipa lor de meșteri care pot executa majoritatea lucrărilor din clădire.

În prezent, Bakelit MAC izolează termic cea mai mare sală, hangarul. Îl întreb pe Márton Bauer dacă constructorii pe care îi văd pe acoperiș fac parte din grup. Răspunsul său este nu: „Cei care se ocupă de izolația termică sunt lucrători din afara centrului, deoarece lucrează la opt metri deasupra solului. Nu dorim ca oamenii noștri să cadă de la o asemenea înălțime.”

53 | **accesibilitatea**

Favorizarea accesului în orice parte a clădirii pentru persoanele cu dizabilități este o manifestare a politeții.

Între paliere, adică între locul unde ieși din lift și restul etajului e o diferență de un metru înălțime. Pentru o persoană fără dizabilități aceasta înseamnă doar patru pași, iar pentru una cu dizabilități este o barieră de netrecut. Problema a fost rezolvată cu ajutorul unui lift.

54 | singura clădire reconstruită

Complexul constă din cinci clădiri. Doar una dintre ele a fost reconstruită, potrivit unui standard generic de construcție. În același timp, banii pentru reconstrucție primiți de la UE au dispărut.

„Hostelul este o instituție publică. Era foarte scump. Este o situație tipică. Dacă orașul renovează clădiri ca aceasta, sunt alte așteptări față de calitate. Clădirea făcea parte din categoria servicii publice, unde se definește clar ce fel de scaune trebuie să fie înăuntru, ce fel de mobilier. Pe de altă parte, când se ajunge în momentul în care cineva trebuie să aleagă scaunul cu pricina, de regulă, acesta este un idiot.

Clădirea dată este singura echipată cu camere de supraveghere. Nu te poți atinge de ea. Altfel, riști să fii prins, mai devreme ori mai târziu.”

Borut Wenzel

55 **Ușa de la intrare**

Intrarea în hol se poate face prin câteva uși mici, prin care fiecare din noi pătrunde în sectorul său din sală. Sau se poate face printr-o poartă mare, pe care nici măcar nu o percepem ca pe o deschizătură în perete, ci ca pe ceva care îmbină holul cu foaierul.

O poartă masivă ne conduce din holul principal direct spre foaier și, prin intrare, până la ușa din față. Poarta poate „dispărea” în doar câteva secunde.

56 | lobby-ul

Spațiul între sala de concerte și cea de conferințe, care fusese extern pe vremea când funcționa fabrica, este acum acoperit cu un plafon de sticlă. Datorită dimensiunilor sale, acesta poate fi un lobby luxos ori chiar o sală aparte, autonomă.

Într-o parte, e fațada din tablă ondulantă, de cealaltă parte, e un zid din cărămizi așezate în formă de zăbrele. Pe podeaua de beton este un cerc negru care, împreună cu un al doilea cerc de pe fațadă, creează o operă de artă. Pe ferestrele de pe partea cu mai multe etaje ale clădirii, și care conectează holurile, e un panou din tablă cu fotografii ce evocă imaginea unei epoci în care fabrica își îndeplinea funcția sa originală.

57 | vestiarul

O soluție perfectă, dar, din păcate, doar provizorie.

Întreaga clădire cu tot mobilierul ei este proiectată și construită la standarde înalte, cu materiale de calitate și finisare precisă.

Din nefericire, acest vestiar perfect ergonomic iese prea mult în afară și, probabil, nu va supraviețui vestiarului nou, ceva mai potrivit.

58 | conexiunile

Nu este întotdeauna ușor să ajungi din punctul A în punctul B.

Pentru cei care cunosc spațiul, nu este o problemă, dar pentru cei care vin aici pentru prima dată, mai ales seara, pe timp de ploaie, ori pentru cei care nu pot vedea bine, poate fi o problemă. Situația poate deveni și mai proastă dacă, în afară de punctele A și B, mai sunt și punctele C, D și E. De aceea, merită luat în considerare un bun sistem de navigare – cu cât mai simplu, cu atât mai bun.

Lângă estacada care face legătura cu vaporul se află o vitrină de sticlă cu programul pentru luna viitoare. Fiecare eveniment este marcat cu o culoare diferită, corespunzătoare locului unde se va produce. Verde pentru restaurant, galben pentru hol, albastru pentru galerie, roșu pentru terasa de pe acoperiș. De asemenea, se pot vedea și liniile – traiectoriile – de pe pardoseală, pornind din acest punct și conducând, fiecare, spre facilitățile corespunzătoare.

59 | infograficele

Cum ajung la toaletă?

Unde se află garderoba?

Unde dă această ușă?

În ce cameră mă aflu?

Unde pot să schimb scutecele
bebelușului meu?

Ce se află la etajul al treilea?

Unde conduce această scară?

Infograficele soluționează această
problemă.

60¹ | **legătura cu chiriașii**

*Dat fiind numărul mare de studiouri în
Kaapelitehdas, chiriașii se mută mereu dintr-un
centru în altul ori fac schimb de studiouri între ei.*

Cutiile poștale

„Chiriașii pe termen lung își primesc poșta aici. Administratorul are întotdeauna la îndemână lista acestora; cineva are mereu nevoie de un spațiu mai mare sau mai mic și partea frumoasă este că, de regulă, putem satisface această nevoie în termen de până la șase luni. Când cineva ocupă

sau eliberează o încăpere sau are nevoie de un spațiu mai mare sau mai mic, îi spunem „ok, hai să-ți schimbăm locul!”. Prin urmare, există chiriași care au stat, pe rând, în cinci încăperi diferite din clădire, dar adresa a rămas aceeași. Au aceeași cutie poștală aici.”

Stuba Nikula

60²

Panoul locatarilor

Informațiile de pe panoul mare și fix de la intrarea în clădire – numele și adresa chiriașilor rezidenți în centru – se învechesc prea repede.

Panoul grafic este divizat într-o rețea de plăci magnetice în formă de carouri lipite de o suprafață metalică. De fiecare dată când cineva vine la noi, ne părăsește sau se mută într-o altă încăpere, e suficient să înlocuim caroul vechi cu altul nou.

61 | panoul fotovoltaic

Implementarea panoului fotovoltaic în ultimii douăzeci de ani.

„Am început în 1992. Pe atunci, aveam cel mai mare acoperiș solar din Berlin. După aceea, câțiva ani mai târziu, am construit un teren experimental pentru dezvoltarea unor sisteme fotovoltaice noi.

De exemplu, sisteme mobile sau celule solare cu strat subțire. Problema e că atunci când ai un panou solar pe acoperiș, acesta produce puțină energie și numai atunci când e soare afară. La amiază, panoul produce cantitatea maximă de energie, seara – cantitatea minimă. De aceea, ne-am gândit să renunțăm la panourile obișnuite.

Am găsit un sistem programat și controlat de computer care le spune panourilor unde se află soarele, iar un motor așezat pe un ax le schimbă poziția în funcție de poziția astrului. Dar computerele și motoarele au nevoie de energie și trebuie să plătești pentru ele, de aceea beneficiul este mai mic.

Să lăsăm computerul la o parte. Cum poate fi pornit motorul? Există două panouri solare mai mici instalate sub un unghi de 90 de grade față de panourile solare mari, în stânga și în dreapta acestora. Atunci când razele solare nimeresc pe suprafața lor,

panourile mai mici pornesc motorul care rotește panourile mai mari în poziția corectă.

Dar rămâne motorul! Trebuie să renunțăm și la acesta. Cum să rotim însă panourile? În jurul modulelor e o carcasă. Aceasta susține un vas umplut cu un lichid special. Pe partea stângă și pe partea dreaptă a vasului se află câte o placă metalică. Soarele luminează placa din dreapta, iar cea din stânga rămâne în umbră. Placa din dreapta încălzește lichidul care își mărește volumul, trece printr-un tub mic în cealaltă parte a vasului ce devine, astfel, mai grea și întoarce panourile în cea mai bună poziție.

Avem, la moment, 750 m² de panouri fotovoltaice care, într-un an cu mult soare, produc până la 50 000 kW pe an – energie suficientă pentru 15 familii. Noi nu folosim această electricitate, deoarece putem să o vindem pe piață la un preț bun și să o procurăm la un preț mult mai mic. E foarte econom așa. Investiția inițială s-a răscumpărat și, cu profitul actual, putem finanța noi studii și proiecte de dezvoltare.”

Werner Wiartalla

62¹ | ieșirea de incendiu

Regulamentele tehnice din fiecare țară prescriu cerințele privind capacitatea ieșirilor de urgență în caz de incendiu. Dacă această capacitate nu este suficientă:

| a – autoritățile reduc capacitatea maximă de locuri din sală la nivelul acceptat de siguranță

| b – autoritățile insistă să construiești alte ieșiri.

„E o mare bătaie de cap din cauza numărului mare de locuri din sala mare. Lățimea scărilor este mai mică cu zece centimetri, de aceea doi oameni nu pot urca sau coborî, în același timp, treptele. Aceasta reduce capacitatea sălii la 250 de locuri, ceea ce e o problemă economică. Oamenii ne sună, ne scriu și ne trimit mesaje în fiecare săptămână, ei vor să închirieze localul și aceasta ar fi o bună sursă de venit pentru noi.

Dar cum e foarte scump să faci ceva în hol, ai nevoie și de un anumit număr de oameni pe care nu ți-l poți permite. Scările limitează capacitatea din cauza ieșirilor de incendiu.”

Mia Christersdotter Norman

62²

Ieșirea de incendiu prin acoperișul hostelului.

63 | ventilarea

Dacă e cald și nu poți răci aerul în încăperea,
fă-l măcar să circule.

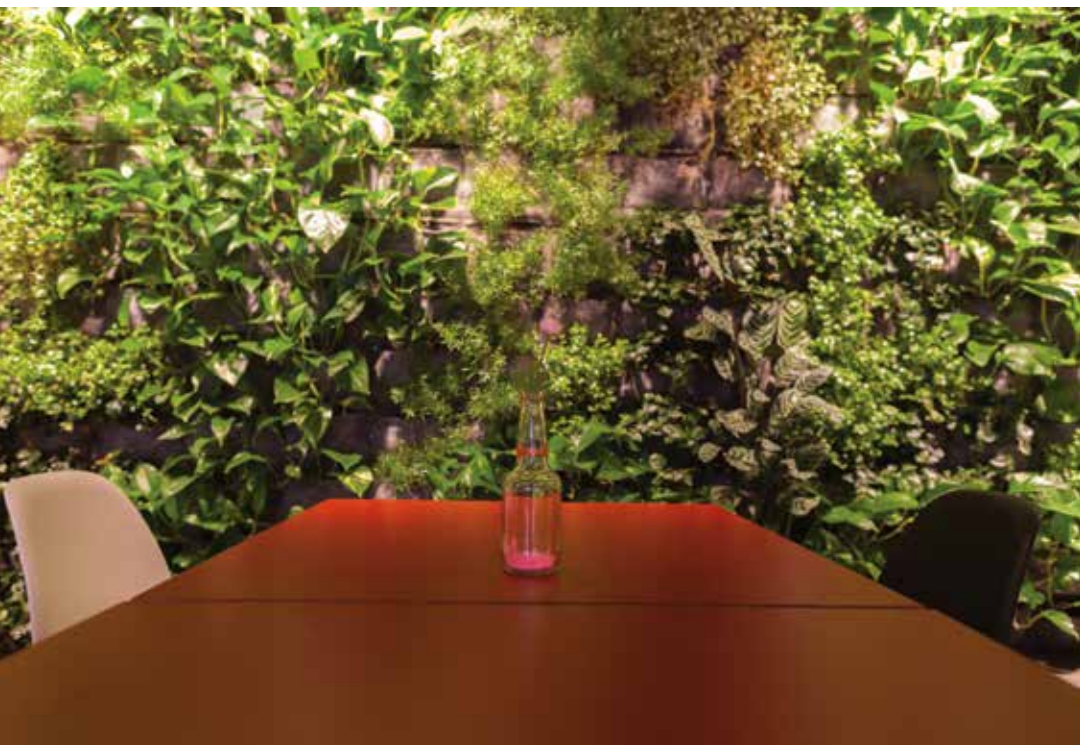

64 **peretele verde**

În centrul clădirii, unde lumina zilei
nu poate pătrunde, lângă mese se află
un perete vegetal.

Deasupra lui sunt instalate lumini care
substituie soarele. Substratul pentru
plante se păstrează în saci de pânză.
Jos e un container încăpător în care se
colectează apa.

65 | asocierea

Situația

| Avem o pădure.
| Nu avem șosele.
| Fabrica a fost construită în 1795 pentru a produce unelte din fier, iar în secolul al XIX-lea a fost transformată într-o moară de hârtie.
| Aici nu a fost nimic înainte de fabrică, satul s-a construit în jurul fabricii.

Școala

| Stenebyskolan a fost fondată în 1934. Programul prevedea cursuri de arte, meserii și design atât la nivel liceal, cât și la nivel de master, specializându-i pe elevi și studenți în designul mobilierului de lemn, în urbanistică (proiectarea spațiului public), în designul obiectelor din fier și oțel și al confecțiilor textile.

Apariția centrului

| Zece ani în urmă absolvenții căutau un loc unde să-și continue activitatea creativă.
| Cereri: ateliere ieftine unde aceștia puteau trăi și crea.
| Rațiuni: avantajele pe care le prezintă munca în cooperativă.
| Zece oameni au început totul.
| Inițial, fiecare a împrumutat de la bancă 2 000 € pentru a-și garanta obținerea altor fonduri.
| Biroul de șomaj din Suedia le-a oferit asistență.

| După o vreme, aveau deja o structură care funcționa și alte persoane doreau să-și închirieze un spațiu în centru.
| Karl a aplicat pentru statutul de membru, a plătit cotizația.
| Peste câțiva ani, proprietarii originari erau istoviți: au lucrat atât de mult, încât nu mai erau interesați să colaboreze.
| Lucruri cărora trebuie să le acorzi atenție:
1. nu lucra prea mult,
2. ai grijă de contabilitate.

Preluarea centrului

| S-a înființat o asociație, s-au purtat discuții, fiecare dintre chiriași putea deveni proprietar contra unei sume mici de bani. Astfel, azi avem 45 de coproprietari.

Satul

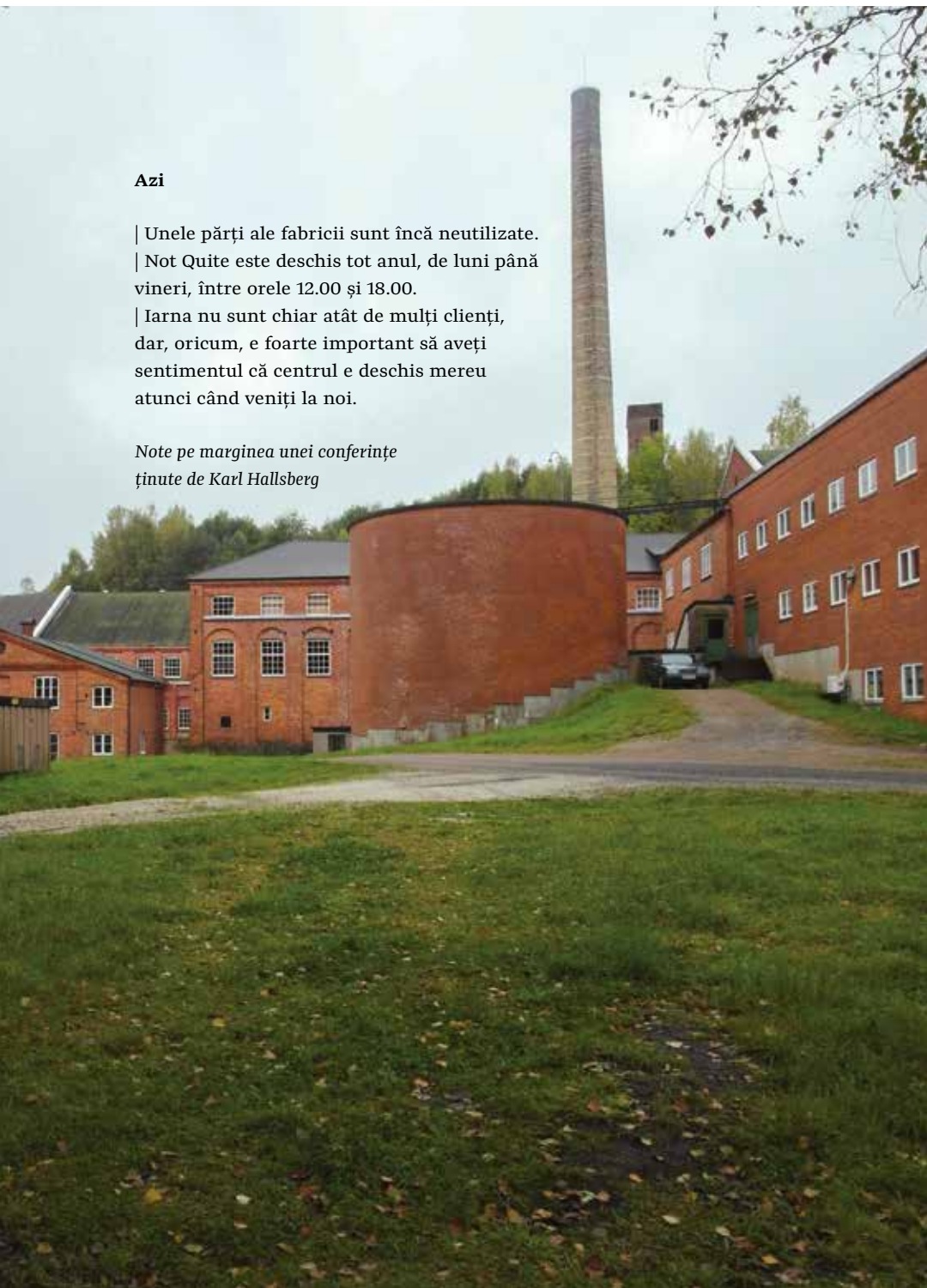
| Oamenii din sat au o relație strânsă cu clădirea.
| Majoritatea dintre ei cred că ceea ce facem noi aici este, într-adevăr, un lucru bun.
| Ei închiriază o parte din clădire de la un proprietar privat care a moștenit-o de la bunicul său.
| Avem relații bune cu sătenii, dar uneori apar complicații.

Azi

| Unele părți ale fabricii sunt încă neutilizate.
| Not Quite este deschis tot anul, de luni până
vineri, între orele 12.00 și 18.00.

| Iarna nu sunt chiar atât de mulți clienți,
dar, oricum, e foarte important să aveți
sentimentul că centrul e deschis mereu
atunci când veniți la noi.

*Note pe marginea unei conferințe
ținute de Karl Hallsberg*

66 | producția industrială și culturală

E minunat să poți transforma o fabrică funcțională într-un centru cultural și, în același timp, să menții procesul de producție.

„În noiembrie 2003, această fabrică producea hârtie tehnică. De fapt, fabrica nu era în cea mai bună condiție când am ajuns în scaunul directorial; erau probleme cu muncitorii, deoarece nu aveam destui bani ca să le plătim salariile; de asemenea, nu aveam nici clienți destui care să ne cumpere hârtia. Am ajuns la concluzia că trebuia să ne revizuim activitățile și chiar să diminuăm producția de hârtie. Am început procesul de transformare, vânzând o parte din echipament, iar după aceasta am descoperit că avem destul de mult spațiu gol pe care nu l-am utilizat niciodată pentru producție.

Am decis să folosesc aceste spații pentru evenimente culturale cu materiale pe care le puteam produce în fabrică. Prima sală inaugurată de noi a fost sala de expoziții, în 2005. De atunci, am început să dezvoltăm procesul și acum dispunem deja de trei săli de expoziție, de o sală de teatru și de o zonă de lucru în cadrul programelor de rezidență pentru artiști, dar și de numeroase studiouri și birouri pentru companii ce lucrează în domeniul industriilor creative.

Nu a fost o schimbare oarecare. M-am pomenit în situația în care toate interesele mele personale au început să vizeze cultura și artele.”

Asya Filippova

67 **muzeul viu**

Cea mai bună modalitate de a prezenta viața din trecut a unei clădiri este de a o menține în viață.

Intrăm în imprimărie. La prima vedere, arată ca orice alt muzeu, dar peste câteva clipe am observat că cerneala de pe unele mașini încă nu se uscăse. Câteva fete alergau de la o mașină la alta; sunt o sumedenie de butoane și manete, dar ele știu exact pe care să le acționeze. Mașinile sunt curate, bine întreținute, iar munca lor continuă în ciuda prezenței noastre.

68 | vremuri grele

„Când am devenit primul director al instituției Pekarna magdalenske mreže, nu făceam altceva decât să-i alung pe narcomani din complex. A trebuit să apelez de două ori la poliție pentru protecție personală, deoarece unii delincvenți mă vâneau efectiv. Aveam toleranță zero față de afacerile cu droguri.

Parcul era un loc sumbru de la bun început. În anii '90, acolo își desfășura activitatea ilegală o rețea criminală, se vindeau multe droguri, iar o persoană a fost găsită moartă în toaletă. Aceasta crease o reputație proastă instituției,

care a dăinuit până azi. E un stigmat al locului. În baruri suntem nevoiți să angajăm agenți de securitate, deoarece uneori ne vine foarte greu. Într-o zi de vineri, în bar au intrat niște oameni pe care îi cunoșteam și pe care i-am rugat să-și lase la mine armele pe care le purtau. Le-am ascuns pentru a le înapoia în momentul în care aceștia ieșeau din local. Încăierările erau o normalitate. Precum și sângele sau poliția. Și ambulanțele, și toate celelalte. Au fost vremuri grele de tot.

Până nu găsești un loc atât de sigur, încât să te poată vizita și copiii dimineața, nu poți desfășura nicio activitate normală.”

Borut Wenzel

69 | inaugurarea parțială

Capătul procesului de reconstrucție a sinagogii și de transformare a acesteia într-o kunsthalle încă nu se vede, dar programul de expoziții deja funcționează, sub formă de „inaugurări parțiale”. Munca pe șantier se întrerupe pentru câteva zile, toate suprafețele periculoase sunt delimitate cu bandă de avertizare, iar spațiul este folosit provizoriu conform destinației.

Toată lumea înțelege că nu este posibil să mergi pe unde vrei și că funcționează doar câteva toalete. Cu fiecare inaugurare parțială, clădirea aduce tot mai mult a centru cultural – o sinagogă și o kunsthalle. Experiența acumulată la expoziții este cu atât mai mare cu cât mai mare e provocarea pe care o prezintă în momentul respectiv starea clădirii. Data viitoare va fi diferit.

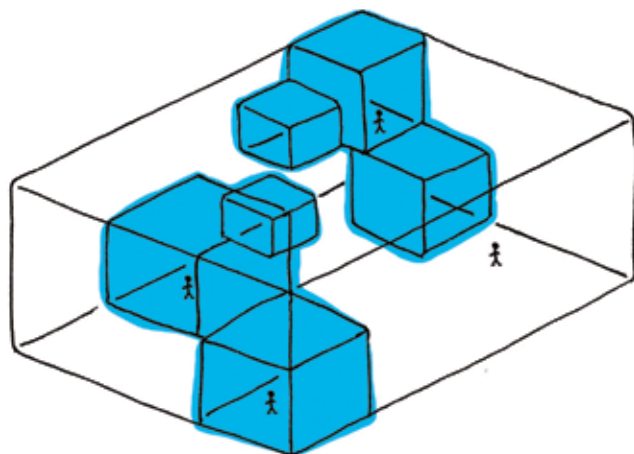
70 | săli în aer liber

Pentru unele puncte din program sunt potrivite spații segmentate la o scară mai mică.

Korjaamo ocupă două holuri mari.

În partea stângă, se află holul mai mic, cu un bar situat pe două nivele, cu birouri, o librărie, o recepție, câteva săli de expoziții și săli de conferințe. În afară de holul propriu-zis de azi, acestea sunt spațiile pentru care holul originar era prea mare.

Spațiul este împărțit în cabine. Cabinele sunt împărțite, la rândul lor, în două nivele, ceea ce le face mai structurate. Programul este distribuit pe cabine și spațiile dintre acestea. Fiecare cabină are propria ei funcție. Fiecare este diferită, croită conform conținutului său. Unele au pereți de sticlă, altele sunt întunecate. Unele sunt permanent deschise, altele sunt încuiate.

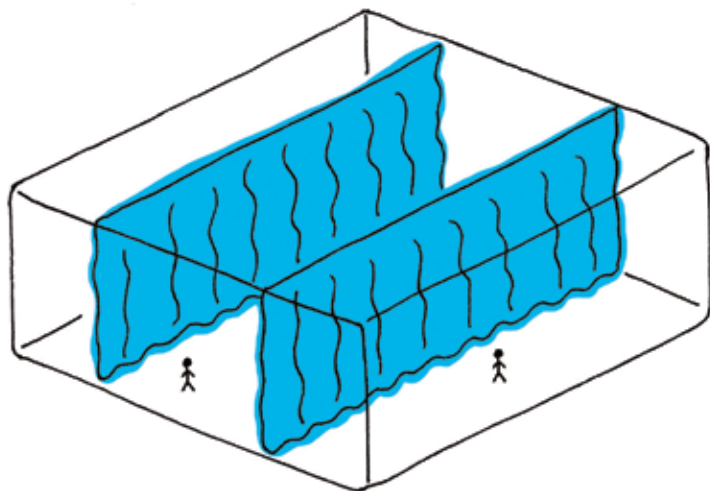
71 **muzeu, sală de spectacole, restaurant**

*Pentru unele evenimente din program,
spațiile mari pot fi făcute și mai mari.*

Korjaamo ocupă două holuri.

În partea dreaptă, se află un lobby și un spațiu mare, divizat în trei părți de cortine grele. În partea centrală este un coridor, apoi vedem un restaurant adiacent curții și un muzeu al tramvaiului cu ieșire în stradă.

Cortinele care despart încăperile pot fi trase, transformând mai multe spații într-unul singur.

72 | unelte

Uneltele și mașinile au fost părăsite.

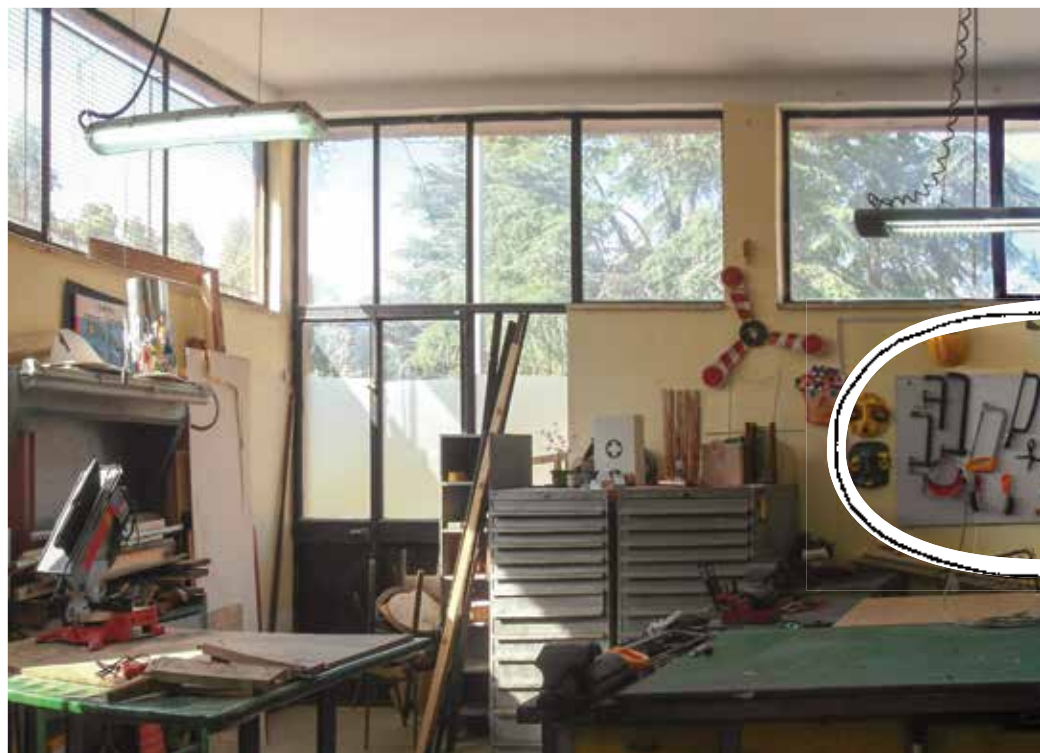
Nu ne costau nimic și erau în stare bună.

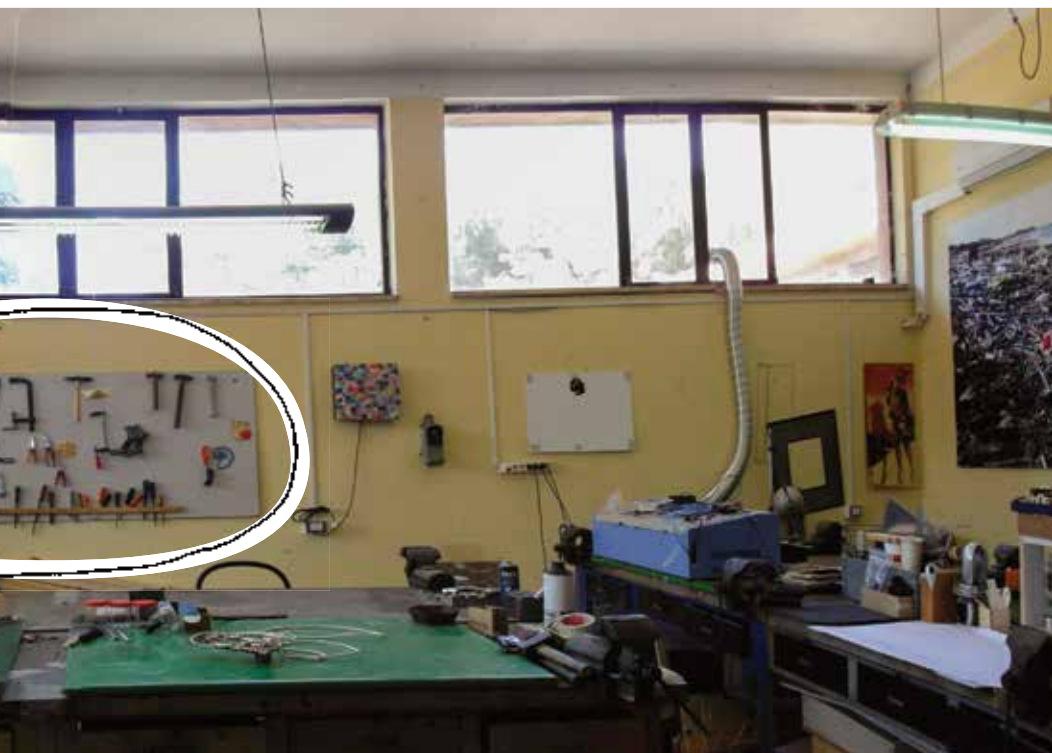
„Am adunat tot ce am găsit înăuntru; pe vremuri, aici a fost o școală pentru mecanici și electricieni. Majoritatea obiectelor găsite erau instrumente din școală și noi le-am folosit pentru a construi scenografia și alte lucruri în centru.

Eu le utilizez pentru designul de iluminat și alte chestii pe care le

fac. Când organizăm o expoziție în interior, schimbăm de fiecare dată spațiul, de aceea utilizăm toate aceste unelte... De exemplu, acesta a fost un cuptor, unul industrial. Îl folosim pentru a topi aceste abajururi de plastic pentru lămpi.”

Maurizio Buttazzo

73 | macaraua

Nu toate mașinile abandonate sunt inutile doar pentru că sunt vechi.

„Macaraua este folosită aproape la fiecare eveniment. Ea funcționează și este inspectată cu regularitate. Poți ridica o sută de tone pe acel acoperiș. Există trei sau patru puncte de ridicare pe fiecare dintre coloane. Odată, un ziar și-a organizat la noi petrecerea anuală și de unul din aceste cârlige atârna o mașină. Într-un anumit moment al show-ului, au purtat mașina prin aer!”

Stuba Nikula

74 | **Atelierele de lucru**

Atelierele de lucru sunt complet echipate și accesibile pentru oricine e în stare să demonstreze că nu-și va provoca traumatisme în timp ce va opera mașinăriile.

„Ideea a fost de a-i strânge la un loc pe oamenii de cultură, dar și pe cei care pot face tot felul de lucruri în ateliere, precum obiectele de tâmplărie. Interese diferite au caracterizat întotdeauna acest grup de oameni dornici să salveze clădirea.

Dacă ești interesat să faci ceva, nu trebuie decât să mergi la una dintre adunările unde se întâlnesc toți acești oameni și să-i întrebi dacă poți să li te alături.

Dacă vrei să lucrezi, nu trebuie decât să dovedești că ești în stare să folosești mașinile.”

Comentariu general în timpul excursiei

75¹ | brutăria

Administrarea unei brutării organice în conformitate cu idealurile culturii independente nu este pentru profit, după cum nu este nici cultura în sine. De calitate înaltă, ingredientele locale și produsele fabricate manual nu-ți pot aduce cine știe ce câștig. Acest lucru e adevărat atât în cazul Berlinului, cât și în cazul satelor din Suedia.

„Am avut această idee strălucită de a construi o brutărie organică, de a genera profit și apoi de a cheltui surplusul pe cultură și arte. Nici măcar să nu încercați să faceți așa ceva, că nu va merge! Suntem foarte fericiți dacă balanța nu e pe sold negativ la sfârșit de an.

În schimb, pâinea este delicioasă. Dar e greu să faci bani cu o calitate atât de înaltă. Totul e făcut cu mâna, nu există nicio mașină automatizată, iat materia primă costă.”

Sigrid Niemer

75²

„Am visat de mult timp la aceasta și a fost perfect. E o complinire bună a artelor și meseriilor. Toată pâinea pe care o coacem este organică și este făcută din făină produsă în regiune.

Este primul nostru an de activitate. În Suedia, este foarte scump să deții o companie care să producă acest fel de pâine. Dar scopul nostru nu este de a câștiga foarte mulți bani. Ne place să avem o viață de calitate, dar și să facem ceva în care credem, ceva care să vină din suflet, împreună cu oameni de treabă. Aceasta e viziunea de bază, a mea și a celor care lucrează aici. Sunt foarte fericită că funcționează. Când am început să activez aici, eram puțin speriată. Dumnezeu, voi da faliment, afacerea va eșua economic! Dar am reușit, a mers mai bine decât am crezut, de fapt. Aici locuiesc circa 400 de oameni și noi putem să lucrăm tot anul. Suntem singura brutărie care produce acest tip de pâine din Dalsland. Cea mai apropiată brutărie de noi e la vreo 200 km distanță de aici. Suntem unici, în felul nostru.

Am avut o cafenea și o grădină organică în Gothenburg. Când s-a născut primul copil, am revenit acasă. Apoi, am descoperit această afacere. A fost o bună modalitate de a reveni. Aici e o atmosferă primitoare, iată de ce am ales să vin aici.

Multă lume din Suedia spune că la țară nu sunt locuri de muncă. Dacă ai o idee, ai curaj, ai multă energie, o gândire pozitivă și alte chestii de genul ăsta, afacerea poate lua foc. Îmi doresc să-i inspir pe oameni, să le arăt că este posibil.”

Sandra Ottoson

76 **biblioteca** **rezistenței iranienne**

La mii de kilometri de Iran, o platformă de rezistență intelectuală ce nu are posibilitatea de a se manifesta acasă s-a regăsit aici, la Viena.

De la începuturile centrului WUK, etajul superior a găzduit una dintre cele mai mari biblioteci de carte iraniană în Europa Centrală.

După schimbarea regimului, în Iran s-a instaurat o cenzură foarte severă. Literatura emigranților iranieni și cărțile subversive s-au acumulat aici. Colecția conține 5 000 de cărți; majoritatea dintre ele sunt texte politice despre situația din Iran. Oameni din Slovacia, Germania sau Italia vin aici pentru că știu că vor găsi cărți ce nu sunt nicăieri în altă parte.

پرسه نو پروان

پیتر اوانز

پاچیا اول: جمع

نقش دولت

عبدالرشید

ترجمه شهریار خواجهان

استیفن کینزور

همه مردان شاه

Hedayat

The Pearl Cannon

Mazda

سعيد سلطانپور

دشمنان از مردان نا اميد

سعيد سلطانپور

پيام معيني و پير - تيريس

ملت برادر

ترجمه: شهریار خواجهان

کتاب پژوهش کارگری

شماره ۶

بهار ۲۰۰۲

سازمان مجاهدین خلق، سازمان ملت برادر، تیریس

سازمان مجاهدین

طرح اندیشه‌های سید علی حسینی

حسین شریعتی

ملت مجاهدین و الهام‌دهی دموکراسی

بهاراد کاظمی

77 | **librăria**

Unul dintre spațiile Pekarnei este rezervat librăriei - un loc unde ajung cărțile când sunt înlocuite de altele noi în bibliotecă sau când se închide o bibliotecă întreagă.

„Am primit doar cărți donate, pe care le-am vândut. Prețurile sunt de 1-2-3 euro pentru o carte. 700 000 de cărți!”

Vânzător de la Bukvarna Ciproš

78 | atelierul de biciclete

„Este foarte simplu. Ai nevoie doar de un spațiu, de câteva biciclete vechi și stricate, de ceva unelte, de unul sau doi voluntari și atâta tot.

Acesta este un loc unde poți învăța cum să reperi tu însuși o bicicletă. Totul e la autogestiune. Nu poți veni aici cu bicicleta ta și ruga pe cineva să ți-o repare, dar poți învăța cum s-o reperi singur. Există câțiva voluntari care îi ajută pe oameni să o facă. Este, de asemenea, un loc unde poți lăsa bicicleta, dacă ai una pe care nu o mai folosești. Aceasta ori pleacă în depozit, ori poate fi transformată într-un model ceva mai neobișnuit de bicicletă, dacă dorești.”

Andrea Alba

79 | bucătăria

Uneori, cel mai important spațiu nu este scena, ci o cu totul altă încăpere.

Există studiouri, birouri și un etaj rezidențial, dar bucătăria este locul unde se întâlnesc toți cei care trăiesc și lucrează în OZU. Uneori, aceștia țin cursuri aici, organizează ateliere de lucru și degustări.

Este un spațiu imens, cu rafturi, vinuri și ingrediente. Legături de ierburi aromatice și ardei *chili* atârnă de pe pereți, buteliile cu ulei de măsline fabricat în condiții de casă se află pe rafturile de jos.

Plita și masa de gătit stau separat, nu departe de locul unde se cinează. Acestea sunt punctele focale ale bucătăriei în jurul cărora se adună lumea: unul taie, altul amestecă, al treilea spală sau dă prin răzătoare, al patrulea pune ceva la copt, al cincilea, al șaselea și al șaptelea dau sfaturi. Plita este scena, cei care stau la masă sunt auditoriul.

80 | zgomotul

Evenimentele produc, uneori, mult zgomot și aceasta îi afectează pe vecini. Când nu este posibil să reduci, tehnic, volumul, este necesar să încerci să ajungi la o înțelegere cu aceștia.

„Dragi vecini din Stanica Žilina-Záriečie, dragi prieteni!

A venit vara și, odată cu ea, evenimentele culturale pe care le organizăm în aer liber. Acestea presupun veselie și distracție, dar, uneori, și multă gălăgie nocturnă, greu de evitat.

Iată de ce vă scriem această scrisoare, rugându-vă să aveți răbdare cu noi timp de două weekenduri – doar două weekenduri în toată vara, când Stanica Žilina-Záriečie va fi gazda unor festivaluri de sezon.

Ambele evenimente includ concerte de seară și DJ-i care vor evolua în grădină. Nu planificăm să facem prea mult zgomot, dar sunetul ar putea depăși limita permisă.

Vă rugăm să nu alertați imediat poliția. În celelalte șase sau șapte weekenduri vă veți bucura de liniște. Ne vom strădui să menținem volumul sunetului cât mai jos posibil și să nu depășim prea mult limita admisibilă. După experiența avută în alți ani, am decis să vă scriem din timp și să încercăm să ajungem la un acord... nu este deloc plăcut să te pomenesti cu poliția în prag în toiul festivalului.

Ori am putea proceda în cu totul alt fel – veniți și distrați-vă împreună cu noi! Programul se anexează la prezenta scrisoare, după cum și un bilet gratuit la unul dintre spectacole.”

Scrisoare către vecinii din Stanica

81 | lumina

Ca să ne simțim în siguranță, trebuie să deținem controlul asupra împrejurimilor, pentru a vedea ce se întâmplă în jur și pentru a fi văzuți, totodată, de alții.

„Este foarte întunecat aici. Am instalat geamuri la restaurant, asta s-a întâmplat acum doi ani. Clădirea e ca un cub imens, pare foarte adâncă și mulți se sperie - le este frică să vină, nu știu ce o mai fi și asta, nu pricep.”

Mia Christersdotter Norman

82 | barurile

Interzona, Verona

Antic Teatre, Barcelona

Kaapelitehdas, Helsinki

Melkweg, Amsterdam

Village Underground, Londra

DOM, Bologna

Bakelit Multi Art Centre, Budapest

Manifatture Knos, Lecce

Melkweg, Amsterdam

Korjaamo, Helsinki

Łaźnia nowa, Cracovia

83 | închirierea spațiului gol

Dacă spațiul comercial cu încăperi de închiriat pentru evenimente publice este destul de mare, este posibil să oferi un spațiu deosebit, al cărui specific se datorează formei sale și faptului că este închiriat fără alte servicii. Nepotrivit pentru unele evenimente, ideal pentru altele.

„Când clădirea a fost abandonată, nimeni nu știa ce se poate face cu un spațiu ca acesta – este prea mare, prea îngust, prea lung, prea nu știu cum. Anul acesta avem de gând să-l dăm în chirie pentru, posibil, 170 de zile.

Pentru tot felul de evenimente: de la târguri mici, la concerte, expoziții de artă, chiar și activități corporative. Îl dăm în chirie ca spațiu gol, fără niciun fel de echipamente, aparatură, tehnicieni. Poți să-ți instalezi aici propriul tău bar, să-ți aduci echipa, tot ce vrei.

La început, compania nu avea niciun fel de echipamente; trebuia să dăm cu chirie spațiul așa cum era el sau să nu-l dăm deloc. Totuși, în mod surprinzător, a existat cerere pentru un spațiu ca acesta.

Evenimentele au, în consecință, o identitate mult mai pronunțată, mai cu seamă datorită staffului ce se schimbă mereu. Avem săptămâna designului de la Helsinki, avem un concert rock, iar după asta un show cu animale de companie.

Arătați-mi o echipă capabilă să lucreze pentru și să stabilească o conexiune cu auditorii atât de diferite. Din momentul în care producătorul își aduce propria echipă și propriul bar, sala se adaptează perfect și nu mai pare un centru de congrese.”

Stuba Nikula

84 **prânzul ca modalitate de plată**

Singurul personal plătit sunt custozii și un tehnician sunet. Toți ceilalți o fac deoarece cred în asta. Deși au și ei parte de o cină specială, care are loc întotdeauna înaintea spectacolelor și în compania artiștilor.

„Această bucătărie este cea mai animată încăpere din Interzona – aici e locul unde ne întâlnim. Interzona este un loc special prin faptul că organizăm împreună, în serile când avem concerte, o cină mare – noi (echipa), voluntarii și artiștii. În mod normal, avem un bucătar care gătește pentru toți. Este un bucătar foarte bun. Avem bucate din belșug, foarte gustoase. Bem mult, astfel, putem începe cum se cuvine seara.”

Ada Arduini

85 | gilda tâmplarilor

Proiectele care sunt destul de interesante, cutezătoare și progresive sau care au un impact social considerabil pot atrage voluntari și profesioniști ce doresc să lucreze pe gratis, pro bono publico.

Tâmplarii din gilda germană Axt und Kelle trebuie să călătorească și să lucreze timp de doi ani departe de casă, aceasta fiind perioada lor de pregătire pentru intrarea în gildă. În mare măsură, ei lucrează în proiecte prosociale sau nonprofit.

„Au făcut enorm de multe. Prima colaborare cu ei a avut loc în 2000, dar după aceea ne-au mai vizitat de câteva ori. Apoi, am extins balconul. În primul an, au venit vreo treizeci de meșteri, dar i-au ajutat mult și oamenii noștri. A fost implicată multă lume.

Mai târziu, cred că prin 2005, au mai venit o dată, dar au fost doar zece persoane, din câte îmi amintesc.

Au numit această inițiativă Sommertreffen, adică „tabără de vară”. E o campanie obișnuită pentru Axt und Kelle. La adunarea din acea iarnă, ei au hotărât unde să meargă și care loc merită mai mult timp, efortul și abilitățile lor. În iarna aceea, un coleg de aici le-a prezentat la adunare planul nostru de reconstrucție. Tâmplarii aveau și alte oferte, desigur, dar au decis să vină la Metelkova.”

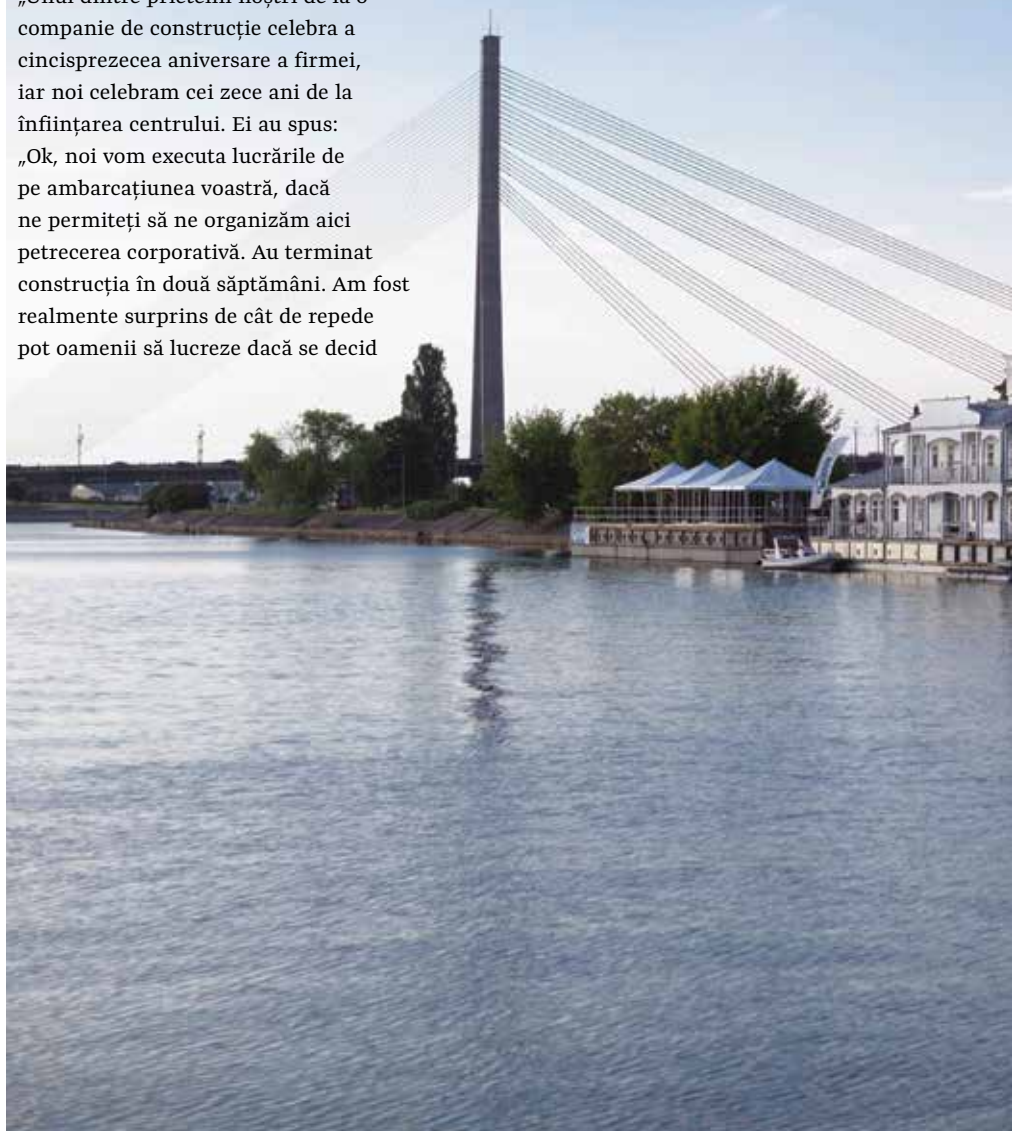
Nataša Serec

86 | petrecerile aniversare acoperă cheltuielile de construcție

„Unul dintre prietenii noștri de la o companie de construcție celebra a cincisprezecea aniversare a firmei, iar noi celebrăm cei zece ani de la înființarea centrului. Ei au spus: „Ok, noi vom executa lucrările de pe ambarcațiunea voastră, dacă ne permiteți să ne organizăm aici petrecerea corporativă. Au terminat construcția în două săptămâni. Am fost realmente surprins de cât de repede pot oamenii să lucreze dacă se decid

să o facă. Ei își programaseră petrecerea în trei săptămâni, și au reușit. Erau cu adevărat interesați să încheie lucrările la timp. Ca firmă de construcție, au executat lucrările așa cum se cuvine, cu toate documentele necesare și respectând toate regulamentele.”

Dzintars Zilgalvis

87¹ | **carpete de la târg**

Materialele cu caracteristici tehnice specifice, precum ignifugarea sau fonoizolarea, sunt, de regulă, foarte scumpe. Totuși, le poți obține cu ușurință în locurile unde sunt utilizate ca materiale de unică folosință.

„Când am venit aici, ne-am dorit un loc potrivit pentru muzică, deoarece aceasta era sursa noastră principală de venit. Tavanul era oribil, deoarece muzica rezona în interior. Crea ecouri. A trebuit să găsim o soluție. Am făcut totul cu puterile noastre și cu foarte puțini bani. Am mers la o expoziție a materialelor de construcție și am căutat carpete.

Ne-au dat carpete pe degeaba, deoarece intenționau oricum să le arunce la gunoi. Le-am lipit de plafon. Acum, acustica este, într-adevăr, mai bună, iar muzicienii sunt realmente mulțumiți de rezultat.”

Ada Arduini

87²

„Nu ne putem permite să cumpărăm multe materiale, de aceea le căutăm pe acelea care răspund necesităților noastre, dar și regulamentelor de securitate. Ai nevoie întotdeauna de un material ignifug particular.

La târgurile și expozițiile mari, organizatorii folosesc multe materiale de acest gen; deoarece găzduiesc multă lume, sunt obligați să le folosească. După încheierea târgurilor, când își dezassemblează standurile, noi mergem la ei cu un camion mare, cu patru băieți puternici și încercăm să luăm cu noi toate lucrurile de care avem nevoie și pe care, altfel, organizatorii expozițiilor le-ar da la gunoi.”

Camille de Wit

88 ■ pelerine de ploaie pe gratis

Unele companii dau pe gratis pungi
de plastic, stilouri, agende ori
tricouri pentru a-și face reclamă.

Menų spaustuvė dăruiește pelerine
de ploaie de fiecare dată când plouă.
Iar în Lituania plouă des.

89 ■ împrumutul

Tot ce este împrumutat pentru o perioadă lungă de timp are tendința de a-și schimba proprietarul.

„Întreg echipamentul de aici (barul și bucătăria), care este foarte scump, este proprietate publică. Autoritățile locale și-au dorit un restaurant la castel, pe care l-au renovat. Au instalat echipamentul, dar, peste un an, nu l-au mai folosit. Și-au schimbat planurile în privința castelului.

Primăria nu știa ce să facă cu toate aceste lucruri. Noi lucram la renovările noastre, de aceea le-am spus: „Ok, le puteți lăsa la noi.” Le-am instalat în centru. Am făcut doar unele schimbări pentru a le conferi un fel de identitate.”

Michele Bee

90 **■ paharele reutilizabile**

Patru centre independente de cultură din Slovacia au început să folosească pahare din plastic ce pot fi spălate și folosite pentru o perioadă nedefinită de timp. Când cumpără o băutură, clienții plătesc 1 € depozit care este restituit de îndată ce paharul este întors barmanului.

Le-au comandat împreună și, astfel, au economisit bani; cu cât cumperi mai mult, cu atât prețul coboară mai tare.

91¹ | toaletele

Trebuie să fie curate.

Dacă locul, de regulă, cel mai murdar este de o curățenie ideală, restul va veni de la sine.

„Cultura însăși generează deșeuri;
organizăm nunți și evenimente
corporate, în timpul cărora starea
toaletelor este foarte importantă.”

Márton Bauer

91² ■

„Oamenilor le place să lase mesaje
pe perete. Pentru noi, întreținerea
toaletelor este o problemă, pentru
că, după cum știi, oamenii de afaceri
preferă toalete curate.”

Torsten Reitler

92 ■ lumina direcțională

Creează o lumină direcțională
dintr-un proiector simplu, vopsind
o jumătate de bec.

93 ■ logoul

Un obiect vechi într-un context nou capătă un nou înțeles.

„Acest «Z», de la Zodiac (denumirea colectivului nostru artistic), este, de fapt, un «N» de la Nokia Kaapeli (Cabluri Nokia - n.tr.). Băieții au găsit logoul în coșul de gunoi.”

Stuba Nikula

94 | cărțile de vizită

La NQ (Not Quite), suportul pentru cărțile de vizită este simbolul activităților în curs de desfășurare: un loc unde oamenii fac ceva. Meseriașii/artiștii se prezintă cu ajutorul unei bucăți mici de carton. Unii dintre ei încearcă să transforme cărțile de vizită înseși în opere de artă și să ne convingă, astfel, de talentul lor, alții renunță la această idee și oferă doar simple informații de contact.

95 | cultura posterelor

Posterele NQ mi-au captat imediat atenția.

96 **deschiderea**

Toate ușile sunt descuiate. Chiar și cele care duc în încăperile mici și nesupravegheate. Aceasta generează un sentiment de încredere, de participare.

„Pută, perché! Sunt împotriva tuturor acestor uși încuiate mereu! Sunt tipi care vor să țină mereu totul sub lacăt.

Antonio își ține cărțile aici. Acesta este micul său adăpost în care se retrage în fiecare seară pentru a studia, așteptând ca oamenii să-și încheie programul și să plece acasă. Dar problema este că tinerii vin aici pentru dragoste. De aceea, au loc conflicte.”

Michele Bee

97 | mizeria

Producția de „smog cultural” este foarte mare în centrele de cultură.

„În prima etapă de existență a atelierului Living Underground, în aer plutea urgența de a face ceva cu adevărat important.

Mai târziu, s-au depus mari eforturi pentru a amenaja grădina. Au existat probleme cu tot felul de lucruri. Era necesar să găsim fonduri, să discutăm, resimțeam o mare presiune din toate părțile, aveam multe de făcut. După o asemenea investiție de timp, nu te mai simți ok. Nu aveam timp pentru unele chestii, altele mergeau prost, nu reușeam să ne reîncărcăm bateriile.

Participantii la atelier sunt oameni din afară. Ei vin relaxați, din medii diferite, și datorită acestui fapt ei ne pot arăta ce și unde trebuie să stea. Acești oameni au pus, pentru prima dată, lucrurile în ordine, o ordine care dăinuie de atunci încoace. Au adus cu sine multă energie și o perspectivă nouă.

Dintr-un punct de vedere, nu s-a rezolvat mare lucru, dintr-un alt punct de vedere, s-au soluționat o mulțime de probleme.

Lucrurile trebuie să fie în ordine, deoarece numai atunci când totul este aranjat poți începe cu adevărat să faci ceva.”

Marek Adamov

98 | accesul

Stanica se află în spatele unei șosele cu trafic intens, care separă centrul orașului de suburbii. Un pasaj inferior de nivel este singura modalitate de a traversa șoseaua și aceasta a fost o problemă pe termen lung încă de la început.

2005

Stanica a colectat 3 300 € și toți banii au fost folosiți pentru renovarea pasajului. 25 de persoane au luat parte la această activitate, încercând să rezolve problema - arhitecți, artiști grafici, studenți. Rezultatele sunt lămpile incasabile (funcționale și azi), vopseaua albă pe pereți pentru a lărgi vizual spațiul și intrările diferențiate cromatic.

2012

La ieșirea din pasaj e o vopsitorie nouă. După ce s-au instalat acolo, cei de la vopsitorie au investit în ambianță și în reputație - au donat vopsea albă pentru o altă renovare a pasajului, care fusese acoperit, între timp, cu graffiti. Voluntarii au vopsit pereții. Deocamdată, totul este, din nou, ok.

Viitorul

Ideea de a construi un pod peste șosea și de a închide pasajul de nivel a avut o viață foarte scurtă. Nu trebuie să investești în ceva ce funcționează în felul său, când sunt multe alte lucruri importante care nu funcționează deloc sau nici măcar nu există.

99 | frumusețea

Dacă un lucru e pur și simplu frumos, el nu solicită prea multă pledoarie intelectuală petru a fi acceptat.

„Titlul unui interviu despre Suvilahti era *O Maria Șarapova a centrelor de cultură*.

Șarapova este o jucătoare de tenis, într-adevăr, foarte frumoasă. Nu este cea mai bună, dar arată atât de bine, încât beneficiază de foarte multă atenție din partea presei. Într-un fel, multe dintre centrele Trans Europe Halles sunt atât de frumoase, încât chiar și un fotograf prost poate face o poză bună cu ele.”

Stuba Nikula

100 | intrarea

*Între parcare și intrarea în clădire e un fel de pasaj.
Nu este lung, dar este plăcut.*

Strada este lărgită în fața intrării. Ea creează o cale de acces onorabilă în clădire care îi conferă acestuia din urmă o doză oarecare de seriozitate, dar creează, totodată, și un loc plăcut pentru contemplație, pe o porțiune de teren care aparține deja centrului Łaźnia Nowa. Mulți oameni intră în clădire, străbătând grupuri de fumători, atmosfera se încarcă; trecem și noi printr-un șir de coloane luminescente înainte de a pătrunde în interiorul clădirii.

101 **standuri pentru biciclete**

Standuri pentru biciclete, un vestiar pentru haine.

*Infrastructură de bază pentru un loc în care
oamenii vin după cultură.*

Frumusețea și simplitatea intră în
armonie cu intrarea principală a
clădirii.

102 | cele două fațade

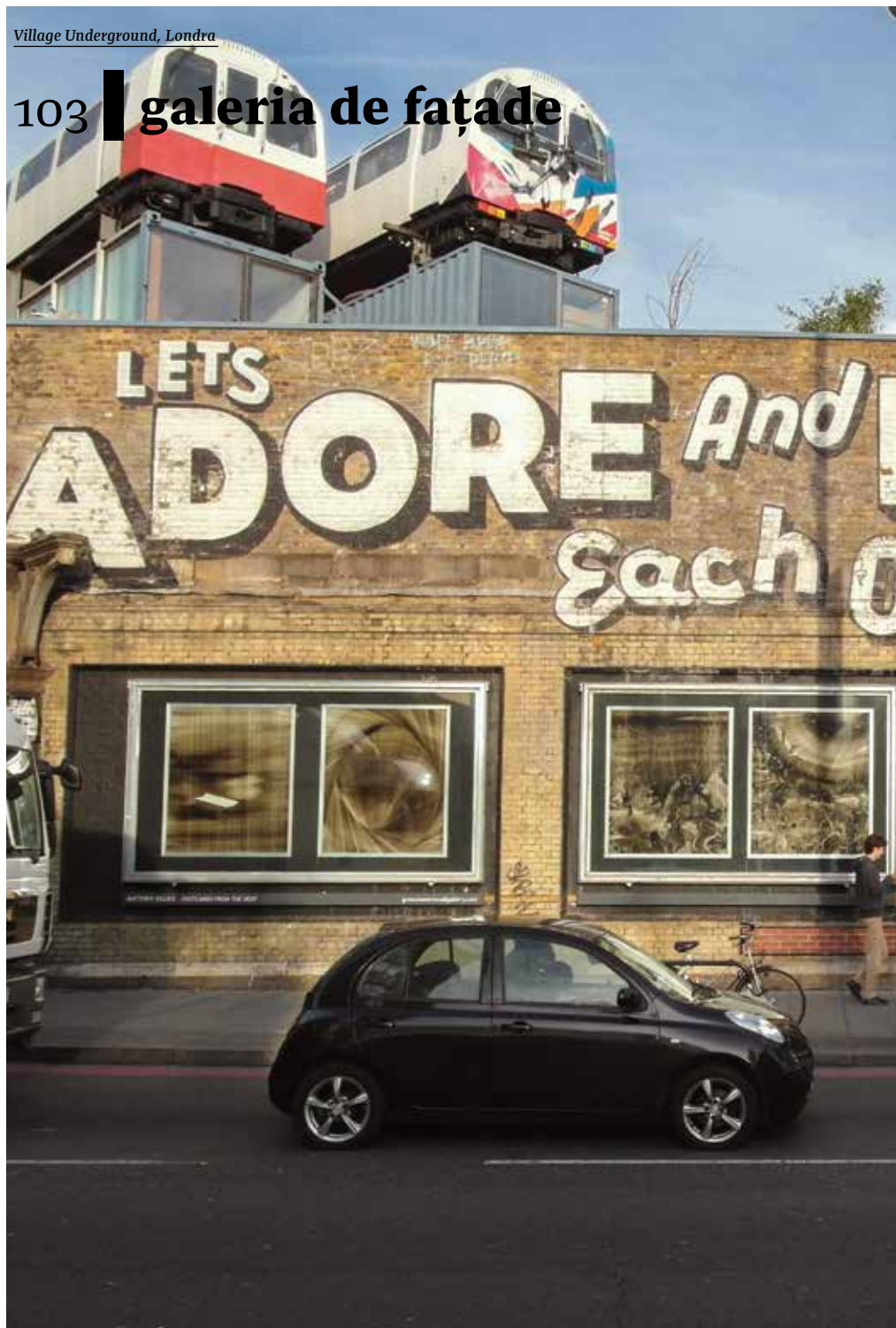
E sâmbătă după-amiază, stăm de vreo trei sferturi de oră pe faleză în fața centrului Kaapelitehdas. Câteva persoane stau la măsuțele pe care patronul cafenelei le-a scos afară. În tot acest răstimp, au trecut pe alături doar cinci persoane.

Ieșim prin cealaltă parte a clădirii.
Atmosfera de aici e diametral opusă
atmosfera somnolente de pe faaleză.
Oamenii trec pe lângă clădire,
îndreptându-se spre stația de metrou
din preajmă. Intrarea în curte e lungă,
îngustă și înaltă. Acolo vedem intrările
în holuri și studiouri – o lume animată.

103 | galeria de fațade

Arată ca niște geamuri, dar nu sunt geamuri. Sunt ramele unor tablouri expuse sub sticlă, pe ziduri de la unu la patru metri lățime, formate din pilonii unui viaduct demolat.

Programul expozițiilor ce pot fi desfășurate aici este unul specific, lucru foarte bun, de altfel, în contextul ofertei culturale largi pe care o prezintă Londra.

104 **fațada temporară**

Fațada de sticlă este gata să fie instalată pe structura portantă din oțel, îndeplinind toate funcțiile pe care trebuie să le satisfacă o fațadă: izolație, acustică, siguranță. Nu satisface o singură cerință: prețul accesibil.

Până mai scade prețul (puțin probabil, totuși) sau mai apar niște bani în pungă, fațada din sticlă va fi substituită cu foi/prelate din cauciuc.

105 | graffiti

Inscripțiile și desenele graffiti apar cu sau fără voia noastră. Există mai multe modalități de a scăpa de ele, dar problema e dacă ar putea fi găsită o soluție pentru a le lăsa să se producă acolo unde le acceptă toată lumea. Aceasta necesită voință de ambele părți, dar nu merge de fiecare dată. La noi, merge.

„Clădirea aceasta s-a numit mult timp «casa graffiti». Era cu adevărat spectaculoasă și îndrăgită de multă lume, dar, bineînțeles, au existat și oameni cărora nu le plăcuse deloc.

Timp de aproape doi ani, am manifestat toleranță zero față de graffiti, dar anul acesta, comunicând enorm cu tinerii și organizând cursuri de artă pentru ei, am reușit să inaugurăm primul zid graffiti legal din Gothenburg. Îl numim «dragonul». Optzeci și patru de metri de spațiu pictat în mod legal.

Zidul este, într-adevăr, apreciat. Oamenii pictează aici ziua și noaptea. Imaginile se schimbă zilnic. De regulă, cu cât e mai bună imaginea, cu atât rămâne mai mult pe pereți.”

Mia Christersdotter Norman

106 | dialogul cu comunitatea graffiti

Comunitatea graffiti este una de tip închis, întrucât ceea ce maeștrii (ori artiștii) spray-ului consideră drept înfrumusețare, publicul definește drept vandalism.

Oportunități de stabilire a unei comunicări constructive sunt rare. Magazinul specializat este una dintre modalitățile de realizare a acestui deziderat.

Pe terenul acesta se află unul dintre puținii pereți graffiti legali din Helsinki.

„Am avut o problemă graffiti. Suvisahti era un spațiu închis, acum s-a deschis brusc. Diverse persoane pictau pereții clădirii. De aceea, le-am propus un alt loc pentru graffiti – «Aici este locul pentru vopsit, nu vopsiți pereții!». Deocamdată, lucrurile merg bine, ei respectă cu adevărat acordul la care am ajuns.

Problema nu este, de fapt, de a avea un zid pentru graffiti aici, ci mai curând: cine va avea grijă să-l curețe? În fiecare dimineață, trupele noastre de sanitari merg într-acolo pentru a aduna cutiile de vopsea și gunoiul. De necrezut. La numai cinci metri de zid e un coș de gunoi, dar cinci metri pentru artiștii graffiti e, uneori, o distanță insurmontabilă.

E cu adevărat greu să întreții o conversație cu oamenii cărora le place să facă asta. Dacă există o problemă, e minunat să găsești o punte de comunicare cu ei. Vânzătorul din magazinul despre care am vorbit mai sus asigură, pentru noi, această legătură.”

Stuba Nikula

107 | groapa

Groapa este memorialul ce comemorează tentativa de a demola Metelkova, dar și faptul că s-au găsit oameni care s-au opus. Pentru ei, clădirea era importantă exact în forma ei actuală.

„Când au pregătit contractul pentru municipalitate, decizia finală a fost, totuși, aceea de a nu-l semna și istoria acestui loc a început să evolueze, din acel moment, într-o cu totul altă direcție. În septembrie '93, între orele nouă și zece seara, un grup de oameni a auzit niște mașini care au venit aici pentru a începe demolarea acestor clădiri. Acești oameni au venit și au protejat clădirile.”

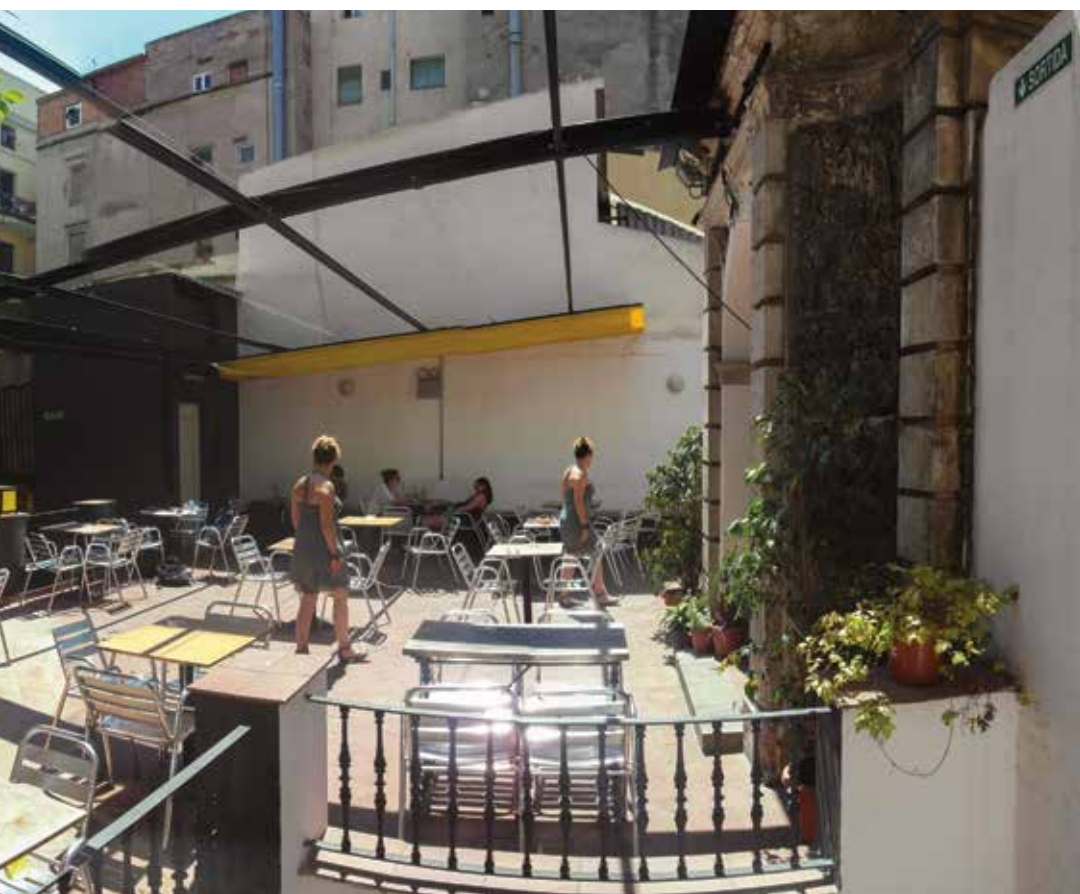
Jadranka Plut

108 | pergola

*Când mă uit în sus, văd o structură plană și subtilă.
Dacă doresc să mă protejiez de soare sau de ploaie,
trag copertina.*

109 | curtea

Curtea centrului Antic Teatre este un univers mic și simpatic cu un caracter agreabil, situat la numai câțiva metri de străzile pline de turiști.

110 | grădina de pe terasă

Printre cărămizi, tablă, beton și asfalt de toate nuanțele cenușiului de pe lume, spectrul cromatic este completat de o mică grădină situată pe terasă. Din primăvară până în toamnă ea este locul de întâlnire principal pentru toți vizitatorii centrului.

111 | terasă cu potențial

Clădirile vechi ascund, deseori, spații libere și, aparent, lipsite de sens: o anexă, un gol între două spații funcționale.

La prima vedere, spațiul acesta nu are potențial. La o a doua privire, inutilitatea practică a acestui tip de spații le transformă în locuri cu un potențial pentru alte activități: socializare, fumat, tolănit, somn, scenă de teatru ocazională, lectură, ateliere de lucru, petreceri. Locuri pe care nimeni nu le poate marca în mod adecvat pe planul etajului, dar unde toată lumea se întâlnește în timpul pauzelor de cafea.

Terasa de pe acoperiș este adăpostită, dintr-o parte, de blocul vecin și din celelalte trei părți de clădirea însăși a centrului, ceea ce creează potențial pentru serile de vară și pentru viața nocturnă. Pionierul acestui program este scrumiera de la intrare.

112 ■ publicitatea de pe terasă

Nu trebuie să construiești cu materiale ieftine, dacă sponsorul plătește.

Terasa de pe acoperișul celui de-al doilea vapor A38 a fost sponsorizată de o companie de telefonie mobilă, a cărei identitate vizuală se înscrie atât de bine în culoarea roz a ambarcațiunii, încât nici măcar nu este necesar să le scriem numele. Este suficient să privești la scaune și la desenul de pe podea ca să-ți dai seama cine arvunește.

113 | grădina de pe acoperiș

Un grădinar zelos își poate crește plantele chiar și la etajul opt al clădirii, în bătaia constantă a vântului dinspre mare.

„Câțiva dintre chiriași au venit, acum doi ani, în biroul nostru și ne-au întrebat dacă am putea avea o grădină pe acoperiș. Iată ce am reușit să facem pentru ei. Problema e că grădina nu poate fi prea grea și că vântul e foarte aspru. De fapt, trebuiau să selecteze plantele ce ar fi putut supraviețui în asemenea împrejurări.”

Stuba Nikula

114 | acoperișul verde

Izolație termică, absorbția ploii, spațiu locativ.

Un tur al centrului ufaFabrik este, de fapt, un tur al experimentelor cu soluții pentru casele ecologice.

„Acoperișul standard din gudron se poate încălzi până la temperatura de 50° Celsius sub razele directe ale soarelui de vară. Tabla subțire de sub suprafață ajunge până la temperaturi de 25°-35° Celsius. De aceea, încăperile dedesubt sunt răcoaroase și nu e nevoie de aer condiționat.

Solul din grădină are o grosime de aproximativ zece centimetri și este capabil să rețină circa 70% din apa de ploaie. Pe vremuri, aveam o problemă în oraș – apa ieșea din canalele colectoare, deoarece nu reușea să curgă destul de repede spre râu. Toate străzile erau pline de apă, la fel era aici, la ufaFabrik. De când avem acest acoperiș verde, nu am mai întâmpinat această problemă. Primul șuvoi de apă este colectat de acoperișul verde care face ca apa să se evapore și, în așa fel, răcește încăperile aici în ufaFabrik. Energia vine din camera dedesubt, este un sistem de condiționare a aerului care nu necesită electricitate. Praful din aer este filtrat; avem o microclimă foarte bună aici.

Greutatea depinde de substrat. De exemplu, dacă am folosi pământ obișnuit, am avea, pe fiecare metru pătrat, 16 kg de sol saturat cu apă. Folosim un substrat mai ușor, cu o greutate de 6,5 kg pe metru pătrat – o greutate de peste două ori mai mică.

Nu e nevoie de un acoperiș plat pentru a crea o grădină. Acoperișul nostru are o înclinație de 25 de grade, dar aceasta nu este o problemă. Dacă unghiul e mai mare, de 45 de grade, este foarte dificil, trebuie să protejezi straturile foarte bine cu piedici speciale, iar acestea sunt foarte scumpe. 25 de grade este limita maxim admisibilă.

În anii '80, Berlinul promova un program de sprijinire a acoperișurilor verzi și majoritatea acoperișurilor au fost construite cu bani de la guvern. Orașul Berlin vrea să capteze primul șuvoi de ploaie torențială, așa încât apele reziduale să nu se reverse în râuri. Pentru aceasta, trebuie să construiască săli foarte înalte, pivnițe foarte mari în carcase de beton și la un preț dublu față de costurile acoperișurilor verzi care au, până la urmă, același efect.”

Werner Wiartalla

115 | agri-cultura

Plantația de măslini este parte integrantă a centrului cultural. Timpul curge mai lent la țară.

„Bucata noastră de pământ este o porțiune de deal. Am cumpărat-o. Treizeci de pomi. Care au nevoie de îngrijire în fiecare an. În fiecare zi. Dar nu este foarte greu, e simplu. [Se cere] doar muncă. Tebuie să tăiem ramurile, să pregătim solul și să pregătim îngrășămintele pentru a obține o roadă bună de măslina. Nu trebuie să otrăvim insectele. La această altitudine – peste 600 de metri deasupra nivelului mării – nu există insecte care ar putea dăuna măslinilor. Totul este organic aici. Măslinii nu au dușmani.

Există circa două mii de tipuri de măslini cu caracteristici diferite. Roșii, negri, verzi. La noi cresc măslini verzi. În mod normal, cei mai mari nu sunt buni pentru ulei, spre deosebire de cei mici.”

Enrico Blasi

„În noiembrie, când măslinile sunt gata de cules, îi invităm pe oameni la o clacă în weekend. Culegem măslinile într-o singură dimineață, de regulă, sâmbăta. Tot acolo, organizăm un

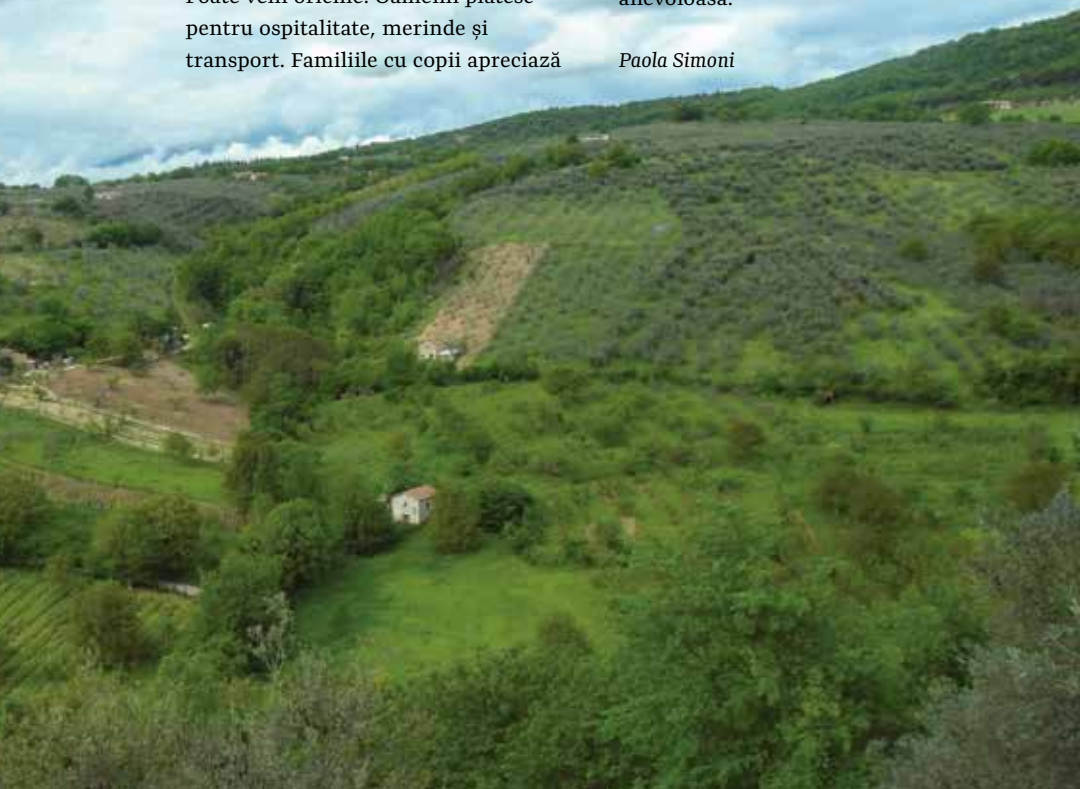

grătar împreună. După aceasta, pe la amiază, mergem la presa de măsline. Urmează întregul proces de presare la rece, după care luăm uleiul cu noi pentru a pregăti cina cu ulei proaspăt. Duminica, facem un tur al împrejurimilor și mergem la lacul din apropiere, pentru a vizita ruinele romane. După aceea, facem o degustare a unor produse tradiționale și a unor tipuri de uleiuri diferite.

Poate veni oricine. Oamenii plătesc pentru ospitalitate, merinde și transport. Familiile cu copii apreciază

mult aceasta. Copiii se pot juca, se pot hârjoni în iarbă, urca sau coborî colina. Dacă stai de vorbă cu oamenii din sat, aceștia vor confirma: «Ok, azi am cules o sută de kile de măsline.» O sută de kilograme de măsline înseamnă douăzeci de litri de ulei. Când mergem împreună la cules măsline, suntem, de regulă, 10, 12 sau 15 persoane. La sfârșitul zilei, mergem la presă cu o sută de kilograme de măsline. Terenul este foarte abrupt, iar deplasarea - anevoioasă."

Paola Simoni

116 | terenul de asfalt

Terenul asfaltat constituie o parte importantă din complex. Vara, el găzduiește festivaluri care necesită construirea unor corturi mari. Pentru a ușura munca, pe teren există marcaje grafice care indică unde și cât de adânc pot fi ancorate corturile.

„Aici au fost niște copaci, dar solul era, într-adevăr, poluat – azbest, creozot, cianură. Am excavat cincizeci și șapte de tone de sol poluat și am dus și toți copacii cu el. Iată de ce a trebuit să turnăm tot asfaltul pe care îl avem aici.

Aceste marcaje sunt, de fapt, un sistem de ghidare. Când are loc un festival aici, se folosesc ori fundații de beton, ori piroane metalice. Acest sistem de ghidare îi ajută pe muncitori să evite conductele de apă sau cablurile de electricitate care se află sub pământ. Alb înseamnă maxim 50 de centimetri. Gri înseamnă 120 cm. Galben este 30 cm. Altminteri, e 150 de centimetri. Culoarea roșie înseamnă zero centimetri.”

Stuba Nikula

117 | spațiul deschis

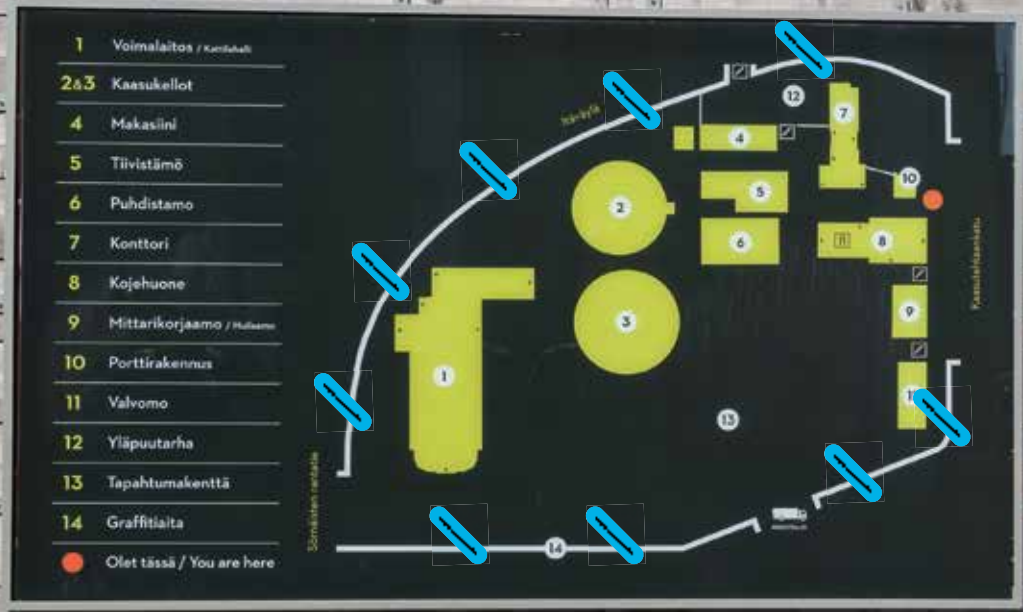
Complexele care formau, la origine, o singură unitate de producție, de pildă, o uzină, după conversie se divizează în mai multe clădiri mai mici. Gardul este dat jos, spațiul din interior devine public și, astfel, conectează, în mod adecvat, fosta uzină de structura orașului.

„Una dintre cele mai mari sarcini pe care a trebuit să le rezolvăm, pe lângă renovarea și amenajarea tuturor clădirilor, a fost aceea de a deschide întregul spațiu către oraș. Uzine ca aceasta sunt spații închise. Scopul lor este de a fi închise, iar acum ele devin parte a orașului.

De care garduri ne-am putea dispensa? Există noi puncte de intrare pe care le-am putea deschide? Spațiul exterior este rezervat evenimentelor culturale. Dar chiar și evenimentele care se produc în afara clădirii au nevoie de ieșiri de incendiu, întrucât nu le poți organiza în curtea închisă a uzinei.

Nu vrem să dezvoltăm un singur loc, ci o întreagă parte a orașului Helsinki. Pe oamenii care se plimbă pe aici nu-i interesează unde se termină terenul nostru și unde începe terenul municipal. Ei doar utilizează orașul.”

Stuba Nikula

118 | vizibilitate și siguranță

Pentru a ne simți în siguranță, trebuie să controlăm teritoriul din preajmă, pentru a vedea ce se întâmplă împrejur și pentru a putea fi văzuți de ceilalți.

Parcul din spatele Stanicei a fost mereu o problemă. Acum este împrejmuit cu un gard, dar asta nu-i oprește pe vandali. Seara, după ce soarele asfințește și când se întunecă de-a binelea, mai ales sub copaci, se adună tot felul de lume care consumă alcool, vandalizează facilitățile și lasă multă mizerie în urmă. Luminile, inaccesibile pentru vizitatorii nechemăți ai parcului, ne ajută, într-o măsură oarecare, să ținem parcul sub control public.

119 | dezvoltarea terenului

Fiecare autoritate locală deține instrumente de planificare urbană pe care le folosește pentru a crea un plan al dezvoltării ulterioare a localității. Dacă acest plan nu definește destul de bine spațiul din jurul centrului cultural ori îl definește incorect, din punctul nostru de vedere, e practic imposibil să vii cu o alternativă. Este important să definim cu exactitate locul pe care îl reclamăm de la municipalitate; pentru a atăta că îl cunoaștem foarte bine și că îl putem dezvolta mai bine decât alții.

„Orașul nu este conectat foarte bine la apă. Acum se desfășoară un proces laborios de planificare menit să schimbe situația, vizând construirea unei faleze în regiunea Röda Sten de-a lungul Gothenburgului, doar că pe acest țărm al golfului. Planul urbanistic a decis să se oprească aici, lângă cel mai apropiat pod. Astfel, Röda Stena a rămas în afara planului de dezvoltare. Nu e bine deloc, întrucât centrul rămâne legat de planul de dezvoltare mai vechi.

Săptămâna trecută, de exemplu, s-a întâmplat un lucru cu adevărat bizar. În golful Gothenburgului intră deseori vasele de croazieră – de regulă, acestea sunt foarte mari. Ele nu pot ajunge la cheiurile din oraș, deoarece podul nu este suficient de înalt. De aceea, căpitanii caută un loc unde să-și ancoreze vapoarele. Cineva a sugerat că ar putea fi ancorate aici,

dar dacă am fi avut un plan urbanistic [normal], aceasta nu s-ar fi întâmplat niciodată, ei nu ar fi avut nicio șansă să obțină această permisiune. Acum însă există riscul ca aceste vase de croazieră să acosteze chiar în dreptul nostru. De aceea mi-aș dori ca planul să țină cont de noi și să-l putem folosi corect.”

Röda Sten i-a invitat pe cei de la STEALTH.unlimited, organizație care a inițiat proiectul de „testare a apelor”. Proiectul a dezvoltat și comunicat, într-o manieră foarte practică, posibilitățile și opiniile privind aspectul pe care l-ar putea căpăta Röda Sten și împrejurimile sale potrivit oamenilor care vin aici și folosesc terenul.

„Nu ne dorim alte clădiri în jurul nostru. Dorim să construim ceva noi înșine. Nu ne dorim birouri,

apartamente luxoase. Dorim doar să controlăm terenul aferent, să-l folosim așa cum l-am folosit timp de aproape douăzeci de ani. Vrem să-l utilizăm pentru festivaluri, pentru orice își dorește lumea. În acest sens, proiectul STEALTH a fost un succes și, totodată, un eșec. Oamenii au venit și au construit tot felul de lucruri, locul a funcționat ca un imens teren de joacă și a fost, într-adevăr, minunat – artistic, educativ. Dar aceasta nu înseamnă că dorim clădiri aici. Dorim ceva unde oamenii să vină și să facă tot ce le place.”

Mia Christersdotter Norman

120¹ | gardurile

Instalarea panourilor de gard presupune o delimitare simplă și rapidă a spațiilor, direcționând fluxul de vizitatori.

120²

*Este suficient să apelezi la soluții provizorii
pentru necesități provizorii.*

121 | terenul liber

Spațiul însuși ocupat de centrul Manifatture Knos nu este extraordinar de suficient pentru a putea organiza o viață extraordinară în interiorul acestuia. Este însă destul de mare și de deschis; restul e o chestiune de regim.

„Acest spațiu era disponibil doar pe durata a cinci-șase luni. Acum lucrăm la un proiect de creare a unui parc, a unei grădini cu acces liber. Knos este locul unde ai liber la indecizie. Aceasta înseamnă că nu există nicio direcție, nu există coordonare, nu există niciun grup care să administreze toate acestea. Este un loc în care fiecare poate face lucruri pe care el ori ea le crede bune și poate interacționa cu ceilalți [așa cum dorește]. Avem

o singură regulă: cine propune, acela face. E destul. Este un spațiu pentru spontaneitate, pentru inventivitatea adevărată, un spațiu cu adevărat deschis. Ne-am dori să facem aceleași lucruri pe viitor.”

Michele Bee

122 | artă versus creativitate

Cultura oficială versus cultură independentă (din perspectiva culturii independente)

Acest cartier orășenesc a fost, pe vremuri, proprietatea armatei. Când aceasta a plecat, orasul l-a împărțit în două jumătăți.

O jumătate este administrată de stat. Ministerul Culturii investește în cultura reprezentativă, oficială, construind noi clădiri și creând noi instituții.

Cealaltă jumătate este administrată de autoritățile locale. Aici poți găsi mai multe organizații mici și artiști neoficiali, cultura independentă, autoreglementată.

Hotarul dintre aceste spații este desemnat de un pasaj îngust.

Există și o linie de demarcație pe el, delimitând teritoriul artei și al creativității.

123 | sfârșitul

Centrul a văzut vremuri mai bune. Polymer nu mai este un membru TEH, ritmul activităților culturale se încetinește progresiv, fiecare lucrează la propriile lui proiecte. Simt apropierea sfârșitului.

„Niciun fel de viitor. Cred că acest centru de cultură nu are viitor. Poate cu alți oameni vor putea continua, pe viitor, undeva în altă parte. Întotdeauna există niște idei.

Proprietarului clădirii nu-i pasă de nimic, nu-l interesează ce se întâmplă aici. Nu înțeleg de ce menține clădirea într-o asemenea condiție. Cred că așteaptă momentul potrivit pentru a o demola și a ridica altceva în loc.

Nu cred că e posibil să găsim o cale pentru a renova centrul și de a-l face agreabil. Nu sunt sigur dacă ceea ce simt în această privință e tristețe sau altceva. Poate că, până la urmă, e un lucru bun. Un noroc.

Contractul semnat pe trei luni cu proprietarul ne dezleagă la mâini cumva, ne face liberi în felul său – știi ce ai de făcut, nu ești blocat, nu te agăți de niște rădăcini. Până la urmă, poate nu e chiar atât de dramatic faptul că totul se duce naibii și că ceva urmează să se întâmple în altă parte?”

Tanel Saar

124 | credite

Publicat în 2014.

**Prima ediție – 700 de
exemplare.**

Editor:

| Truc sphérique, Centrul
cultural Stanica Žilina-
Záriečie, www.stanica.sk

Tipărit și legat de:

| i + i print spol s.r.o.

**Redactor de carte, autor
de texte:**

| Peter Lényi

Design grafic:

| Marcel Benčík
| Peter Liška

Editare imagine:

| Peter Snadík

Redactori de carte:

| Marek Adamov
| Róbert Blaško
| Pavla Lényiová
| Peter Hapčo

Traducere, corectură:

| Monika Šusteková
| Sandy Fitzgerald
| Christopher Ketchum
| Elena Agia Bountouraki

Cooperare:

| Katarína Gatialová
| Marek Harčarik
| Matej Veverka
| Estelle Weiss-Tisman
| Marta Blašková
| Maňáková
| Jana Baierová

Respondenți/

Contribuții:

| Ada Arduini
| Agata Etmanowicz
| Agnė Tuskevičiūtė
| Amelie Snyers
| Andrea Alba
| Asya Filippova
| Benedek Vasak
| Borut Wenzel
| Camille de Wit
| Cor Schlosser
| Dzintars Zilgalvis
| Enrico Blasi
| Federica Rocchi
| Jadranka Plut
| Juri Battaglini
| Karl Hallberg
| Kate Zilgalve
| Lemmit Kaplinski
| Marek Adamov
| Márton Bauer
| Maurizio Buttazzo
| Mia Christersdotter
| Norman
| Michele Bee
| Monika Chabanová
| Nataša Serec
| Olli Hietajärvi

| Paola Simoni

| Paul Bogen
| Róbert Blaško
| Sandra Jögeva
| Sandra Ottoson
| Sandy Fitzgerald
| Semolinika Tomic
| Sigrid Niemer
| Stuba Nikula
| Tanel Saar
| Torsten Reitler
| Werner Wiartalla

Participanți/ instructori

la atelierul Living

Underground 2012:

| Adam Gebrian
| Alison Killing
| Cor Schlosser
| Juri Battaglini
| Katarína Gatialová
| Karl Hallberg
| Lea Linin
| Lubica Segečová
| Marcel Benčík
| Martin Jančok
| Maurizio Buttazzo
| Michele Bee
| Natalia Novik
| Nina Vurdelja
| Peter Lényi
| Peter Liška
| Semolinika Tomic
| Stuba Nikula
| Yaroslav Taranov
| Zuzana Godálová

**Fotografii, grafică (cu
trimitere la capitolul
corespunzător din
carte):**

| Peter Lényi: 6e, 9, 13, 14,
15, 18, 22, 25, 30b, 30g,
30h, 37, 51a, 42, 43, 44,
46, 52, 54, 58b, 61, 63, 65,
72, 74, 75, 76, 77, 78, 79,
82a-b, 82e-h, 85, 91, 92,
94, 95, 103, 105, 107, 108,
109, 115, 120a, 121, 122
| Peter Snadík: 5, 6a, 6d,
7, 20, 27, 30c, 30e, 30f,
30j, 35, 45, 47, 48, 51, 53,
55, 56, 57, 59, 60, 62, 64,
67, 70b-e, 71b, 73, 82c,
82i, 82k, 83, 86, 88, 93,
99, 100, 101, 102, 104,
106, 110, 111, 113, 116, 117,
120b, 123
| Lucia Blanáriková: 16,
29, 31, 36, 38, 39b, 43b,
58a, 70a, 71a
| Arhiva Centrului
Stanica: 21, 23, 30d, 33,
34, 69, 90, 98, 118
| Arhiva Centrului
Melkweg: 6c, 24, 30a, 30i,
82d, 82j
| Arhiva Centrului A38:
6b, 17, 112
| Google Earth: 4, 19
| Arhiva Centrului Antic
Teatre: 32, 39a
| ThisWayDesign: 3
| Zuzana Godálová: 24
| Attila Urban: 40

| Arhiva Centrului
ufaFabrik: 114
| Arhiva STEALTH.
unlimited: 119

**Data înregistrării
centrelor:**

2005/05
| Buenaventura,
Castelfranco Veneto

2012/05
| A38, Budapesta
| Bakelit MAC, Budapesta
| Tabačka Kulturfabrik,
Košice

2012/08
| Stanica Žilina-Záriečie
| Melkweg, Amsterdam
| Antic Teatre, Barcelona

2012/09
| ufaFabrik, Berlin
| Not Quite, Fengersfors
| Röda Sten konsthall,
Göteborg
| Moritzbastei, Leipzig
| Centrul pentru
Industria Creative
„Fabrika”, Moscova

2012/12
| WUK, Viena

2013/02
| Mains d'Oeuvres, Paris

2013/05
| Pekarna magdalenske
mreže, Maribor
| Metelkova, Ljubljana
| Interzona, Verona
| OZU, Monteleone
Sabino
| Manifatture Knos,
Lecce
| DOM, Bologna

2013/07
| Teatr Łażnia Nowa,
Cracovia
| NOASS, Riga
| Menų spaustuvė,
Vilnius
| Kultuuritehas Polymer,
Tallinn
| Suvilahti, Helsinki
| Kaapelitehdas, Helsinki
| Korjaamo, Helsinki
| Verkatehdas,
Hämeenlinna
| Centrul Creativ
„Carnation”, Tartu
| Fabryka Sztuki, Łódź

2013/12
| Village Underground,
Londra
| Nová synagóga, Žilina

125 **lista participanților**

- | A38, Ungaria, Budapesta, www.a38.hu
- | Antic Teatre, Spania, Barcelona, www.anticteatre.com
- | Art Factory Łódź, Polonia, Łódź, www.fabrykaszutki.org
- | Arts Printing House, Lituania, Vilnius, www.menuspaustuve.lt
- | Bakelit Multi Ars Centre, Ungaria, Budapesta, www.bakelitstudio.hu
- | Buenaventura, Italia, Castelfranco Veneto, www.buenaventura.it
- | CIC Fabrika, Rusia, Moscova, www.proektfabrika.ru
- | Creative Centre Carnation, Estonia, Tartu, www.nelk.ee
- | DOM La Cupola Del Pilastro, Italia, Bologna, www.lacupola.bo.it
- | Interzona, Italia, Verona, www.izona.it
- | Kaapelitehdas, Finlanda, Helsinki, www.kaapelitehdas.fi
- | Korjaamo, Finlanda, Helsinki, www.korjaamo.fi
- | Kultuuritehas Polymer, Estonia, Tallinn, www.kultuuritehas.ee
- | Mains D'Oeuvres, Franța, Saint-Ouen, www.mainsdoeuvres.org
- | Manifatture Knos, Italia, Lecce, www.manifattureknos.org
- | Melkweg, Olanda, Amsterdam, www.melkweg.nl
- | Metelkova, Slovenia, Ljubljana, www.metelkovamesto.org
- | Moritzbastei, Germania, Leipzig, www.moritzbastei.de
- | NOASS, Letonia, Riga, www.noass.lv
- | Not Quite, Suedia, Fengersfors, www.notquite.se
- | Nová Synagoga, Slovacia, Žilina, www.novasynagoga.sk
- | OZU, Italia, Monteleone Sabino, www.ozu.it
- | Pekarna magdalenske mreže, Slovenia, Maribor, www.pekarna.org
- | Röda Sten konsthall, Suedia, Göteborg, www.rodasten.com
- | Stanica / Truc sphérique, Slovacia, Žilina, www.stanica.sk
- | Suvilahti, Finlanda, Helsinki, www.suvilahti.fi
- | UfaFabrik, Germania, Berlin Tempelhof, www.ufafabrik.de
- | Verkatehdas, Finlanda, Hämeenlinna, www.verkatehdas.fi
- | Village Underground, Marea Britanie, Londra, www.villageunderground.co.uk
- | WUK, Austria, Viena, www.wuk.at
- | Tabačka kulturfabrik, Slovacia, Kosice, www.tabacka.sk
- | Teatr Łaznia Nowa, Polonia, Cracovia, www.laznianowa.pl

ISBN 978-80-969392-8-2

Culture
Programme

Engine Room Europe a fost un program de activități ce s-a desfășurat timp de trei ani (aprilie 2011-mai 2014), fiind dedicat creatorilor independenți de cultură și reflectării procesului lor creativ. Programul a fost inițiat de Trans Europe Halles (TEH) și coordonat de centrul Melkweg (Amsterdam, Olanda) în asociere cu zece membri coorganizatori ai TEH. Engine Room Europe a fost înființată cu sprijinul Comisiei Europene. Această comunicare reflectă doar punctul de vedere al autorului, iar Comisia Europeană nu poartă răspundere pentru modul în care ar putea fi utilizată informația conținută în volumul de față.

Am făcut-o, pentru că am făcut-o bine.

